

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra biblických věd

Jakub Zemánek

Ježíšův proces v dějinném kontextu

Diplomová práce

Vedoucí práce: Jaroslav Brož, Th.D., S.S.L..

Praha 2013

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 7. března 2013

Jakub Zemánek

Bibliografická citace

Ježíšův proces v dějinném kontextu [rukopis]: Diplomová práce / Jakub Zemánek ; vedoucí práce: Jaroslav Brož. -- Praha, 2013 -- 83 s.

Anotace

Diplomová práce je dělena do kapitol (1–7), ve kterých je zpracováno téma diplomové práce: „Ježíšův proces v dějinném kontextu“. Zpracování vychází z rozdílných pramenů o Ježíšově procesu. V první kapitole je čtenáři nastíněna problematika tak, jak o ní pojednávají jednotliví badatelé. Ve druhé kapitole představují čtenáři místo Ježíšových posledních dnů po archeologické a historické stránce. Následně třetí kapitola pojednává o výchozích pramenech, jejich vztahu a o situaci v době napsání. Čtvrtá kapitola je z velké části kapitolou exegetickou a v ní je rozbor těch perikop evangelií, které se týkají Ježíšova procesu. V páté kapitole je Ježíšův proces pojednán z pohledu mimobiblických pramenů (Josephus Flavius, Babylónský talmud, Cornelius Tacitus). Šestá kapitola obsahuje souhrn základních hypotéz badatelů, kteří se věnovali Ježíšovu procesu. Sedmá kapitola je kapitolou autorskou, kde jsem si dovolil vyjádřit vlastní názor na uvedenou problematiku.

V závěru jsem zdůraznil komplikovanost Ježíšova procesu.

Klíčová slova

Ježíš, Pilát, Annáš, Kaifáš, zatčení, proces, soud, evangelia, Herodův palác, praetorium,

Abstract

This thesis is divided into the chapters (1–7), in which the theme of the thesis – the Trial of Jesus – is analyzed. The analysis is based on various sources.

Chapter One is an overview of the published research about Jesus' trial. Chapter 2 presents to the reader the place of Jesus' last days, from the archaeological and historical perspective. Chapter 3 discusses the underlying historical sources and the relationships between the authors and the situation at the time of writing too. Chapter 4 is a largely exegetical chapter, and contains an analysis of the parts of Gospels of Jesus' trial. Chapter 5 discusses Jesus' trial from the perspective of sources: Josephus Flavius, Babylonian Talmud and Cornelius Tacitus. Chapter 6 provides the summary of the basic hypotheses of the principal researchers, and Chapter 7 contains the author's discussion about the trial. At the end of this thesis is the summary and the conclusion.

Keywords

Jesus, Pilate, Annas, Caiaphas, the arrest, the trial, the Gospels, Herod's palace, praetorium,

Počet znaků (včetně mezer): 117 914

Poděkování

Děkuji Katolické teologické fakultě za to, že jsem byl od ní obdařen vzděláním, které posunulo můj rozum, rozhled a poznání.

Děkuji panu doktoru Jaroslavu Brožovi za lásku, se kterou přistupuje ke studentům.

Děkuji paní docentce Mirei Ryškové za pečlivý přístup k mé práci, a zároveň za to, že mi ukázala realitu, ve které se mám pohybovat při psaní daného tématu.

Obsah

Úvod	6
1. Přehled bádání o Ježíšově procesu	8
2. Historicko-archeologický rámec Ježíšova procesu	10
2.1. Místopis a politická situace Judska.....	10
2.2. Prefekti Judska.....	11
2.3. Lokace Ježíšova soudu.....	12
3. Charakteristiky pramenů o Ježíšově procesu	18
3.1. Ježíšův proces, soud, který nejvíce ovlivnil historii	18
3.2. Evangelia historickým pramenem o Ježíšově procesu	18
3.3. Pramen Q jako výpověď o Ježíšově procesu	20
4. Ježíšův proces v novozákonním kontextu	22
4.1. Přehled perikop o Ježíšově procesu	22
4.2. Výpověď synoptických evangelii o Ježíšově procesu	22
4.3. Výpověď evangelisty Jana o Ježíšově procesu	34
4.4. Společné události Ježíšova procesu v evangeliích	38
4.5. Právní aspekty Ježíšova procesu	49
5. Ježíšův proces v historii a v křesťanské tradici.....	53
5.1. Odsouzení Ježíše v mimobiblických pramenech.....	53
5.2. Pontius Pilát v mimobiblických pramenech a v křesťanských pramenech.....	55
6. Hlavní hypotéza.....	59
7. Vlastní hypotéza.....	60
Závěr	63
Seznam použitých zkratk	65
Seznam literatury	66
Přílohy	69

Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybral téma, které se zakládá na reáliích doby pozemského života Ježíšova. Ježíšův proces tak, jak je popsán v evangeliích, budu porovnávat s historickými fakty. Tento proces a Ježíšova následná smrt je faktum, které můžeme historicky vypovědět. A s jistotou můžeme tvrdit, že Ježíš byl ukřižován.

Daleko obtížnější je posoudit samotný proces s Ježíšem, který předcházel jeho smrti. V diplomové práci chci nastínit hlavní body, které v Ježíšově procesu jsou k zamyšlení a které mohou čtenáře a posluchače příběhu pašijí přivést na myšlenku, že Ježíšův proces tak, jak je vyličen evangelisty (přibližně v padesáti verších u každého z nich) není tak historicky samozřejmý.

Na druhou stranu chci v diplomové práci poukázat na to, že přístupy některých vědců, kteří se snaží dokázat, že Ježíšův proces je příběh, který obsahuje mnoho nejasností a tím i značnou nejistotu spojenou s existencí Ježíšova procesu, jsou extrémní.

Mým cílem je v diplomové práci na jednu stranu předložit historická fakta, která mluví ve prospěch existence Ježíšova soudního procesu tak, jak jej popsali evangelisté a na druhou stranu chci předložit fakta, která ukazují, že některé věci popsané evangelisty se nemohly odehrát tak, jak tvrdí evangelisté. Veškerá tato fakta chci dát k úvaze s tím, že jsem si vědom, že čtenáři nemohou mít jednoznačný názor na skutečný průběh Ježíšova procesu. Je zde ponechán prostor pro osobní víru.

Na tomto příběhu pašijí nemůžeme označit a ani si nekladu za cíl diplomové práce označit konkrétní osobu, která nese hlavní vinu na Ježíšově smrti. Evangelisté nepopisují proces s Ježíšem jen jako zápis ze soudního jednání, ale podávají svědectví víry a také chtějí čtenáři sdělit to nejdůležitější ze samotného procesu: jak došlo k nevinnému odsouzení Ježíše, jaká obvinění proti němu byla vznesena, co bylo vlastní příčinou obvinění.

Všechno, co popisují evangelia od Ježíšova zatčení až do jeho smrti, má dosvědčit, že Ježíšova smrt byla smrtí spasitelnou. Příběh, který k nám promlouvá, není strohým zápisem ze soudního jednání, ale je příběhem dramaticky směřujícím ke spáse lidí a řízený Bohem. Právě na příběhu pašijí je viditelná vázanost na Starý zákon: Ž: 22,1; 31,6; a 69,22 a na píseň Hospodinova služebníka Iz 53, 7. Dále Mdr 2, 12; 5,4.

Jedině tak může být viditelně ukázána Mesiášova důstojnost a čtenář v pašijovém příběhu může rozpoznat utrpení nevinného, ale zástupně usmiřujícího Božího služebníka.

1. Přehled bádání o Ježíšově procesu

Ježíšovým soudním procesem se zabývala řada badatelů. Většina badatelů došla k jistotě, že existovala obě jednání a to jak před židovskou stranou (velekněz, případně Sanhedrin), tak před římským prefektem Pontiem Pilátem. Mínění vědců se ale rozcházejí v tom, jaký byl vztah obou jednání navzájem a zda obě tato jednání měla právní charakter či nikoli.

Za co byl Ježíš odsouzen k smrti bylo napsáno na tabulce, kterou dal Pontius Pilát umístit na kříž: „*Ježíš Nazaretský, král židovský*“. Z toho vyplývá, že Ježíš byl popraven za to, že si činil nárok na královskou mesiášskou hodnost. Římský Pilátův rozsudek smrti byl tedy vynesena na základě politického provinění proti římskému státu. Za jinou věc než za politické provinění proti římskému státu by Pilát ani nemohl Ježíše k smrti odsoudit. „*Dobro římského lidu je nejvyšším zákonem.*“¹ Římské trestní právo znalo dva delikty, kam se dala zahrnout vykonstruovaná obvinění Sanhedrinu – *crimen maiestatis populi Romani imminutae* (poškození suverenity římského národa) a *perduellio* (těžký delikt proti římskému státu). Za každý z těchto deliktů mohl Pilát Ježíše odsoudit.²

Za jaké provinění byl Ježíš odsouzený Sanhedrinem a zda byl skutečně odsouzený Sanhedrinem ale z evangelií zcela jasné není. Synoptičtí autoři uvádějí, že Ježíš byl obviněn z rouhání (Mt 26,65, Mk 14,61–62 a Lk 22,70). Evangelista Jan se otázkou obvinění nezabývá, velekněz se podle Jana vyptává na učedníky a učení (Jan 18,19).

Hybnou silou celého procesu byli představitelé nejvyšších židovských kruhů, hlavně saduceové, kteří měli politický vliv a byli zastoupeni v Sanhedrinu.

Badatel Paul Winter ve své knize *On the Trial of Jesus* považuje za zodpovědného za Ježíšovu smrt Pontia Piláta a takřka vylučuje zodpovědnost Židů.

Badatel Josef Blinzler považuje otázku, zda je Ježíš Mesiáš, za hlavní bod celého procesu a výroku Sanhedrinu o Ježíšově vině. Kritizoval pojetí badatele Stauffera a dalších vědců, kteří se domnívají, že Ježíš byl odsouzen na smrt jako svůdce lidu, buřič proti Zákonu a živý prorok.³

¹ *Salus populi suprema lex esto*, Cicero: *O zákonech* 3.3.8 in GNILKA, Joachim. *Ježíš Nazaretský – Poselství a historie*. Praha: Vyšehrad, 2001, s. 261.

² Srov.: BÍLÝ, Jirí. Ježíšův proces ve světle římského a hebrejského práva. *Theologická revue* 2004, roč. 75, č. 3–4, s. 381.

³ Srov: STAUFFER, Ethelbert. *Jesus, Gestalt und Geschichte*. Bern: Francke, 1957, s. 97.

Vědec Günther Bornkamm v knize *Jesus of Nazareth* se domnívá, že scénu Ježíšova výslechu před veleradou zaranžovala evangelia ve smyslu kristovského vyznání.⁴

Eduard Lohse jako představitel velmi kritického mínění považuje za vyloučené, že by se velekněz zeptal Ježíše, zda je Mesiáš a Syn Boží. Oba tituly považuje za výroky, které vložila veleknězi do úst pozdější obec prvotních křesťanů, pro které byl Ježíš Synem Božím. Otázka takto vložená do úst veleknězi se ale stala hlavní otázkou a Ježíšovo Boží synovství bylo tím, co Sanhedrin nemohl uznat (i když vlastně Sanhedrin podle Eduarda Lohse o tomto bodu v realitě vůbec nejednal).

Rudolf Bultmann pokládá celou zprávu o procesu s Ježíšem za nehistorickou.

Geza Vermes říká:

„Spolehlivost vyprávění o Ježíšově procesu před Sanhedrinem a jeho odsouzení k smrti jsou značně narušena opakovanými nesrovnalostmi a historickými a soudními nepravděpodobnostmi Markova vyprávění, jež Matouš v podstatě kopíruje. Jan ignoruje jakékoli soudní řízení s Ježíšem před židovským soudem a Lukáš opomíjí noční zasedání Sanhedrinu.“⁵

Kolem toho, jak jednání před Sanhedrinem probíhalo, panuje mezi vědci mnoho protichůdných názorů a sami vědci nepovažují veškeré zprávy evangelistů o Ježíšově procesu za podložené.

Smrt Ježíše je tajemstvím uchopitelným křesťanskou vírou a Ježíšův proces je součástí tohoto tajemství. Proto nikdy nemůžeme udělat skutečnou historickou rekonstrukci Ježíšova procesu.

⁴ Srov.: BORNKAMM, Günther: *Jesus of Nazareth*. London: Hodder and Stoughton, 1960, s. 150.

⁵ VERMES, Geza. *Ježíšovo umučení*. Praha: Paseka, 2010, s. 54.

2. Historicko-archeologický rámec Ježíšova procesu

2.1. Místopis a politická situace Judska

Název Palestina začali užívat Řekové pro zemi Pelištejců (Filištínských). Název se později začal užívat pro Předjordánsko i Zajordánsko a tedy pro Svatou zemi. Za doby Ježíšova života Palestina zahrnovala Judsko, Galileu, Samařsko a za Jordánem tzv. Dekapoli (Desetiměstí). Na celém tomto území tehdy žily maximálně dva miliony obyvatel.

V době Ježíšově vládl v Galilei král Herodes Antipas (vláda 4 př. Kr. – 39 po Kr.), před ním vládl jeho otec král Herodes Veliký, který zemřel podle Josepha Flavia roku 4 př. Kr.. Po Herodovi Antipovi vládl král Herodes Agrippa I. v letech 41–44.

V Římě vládl císař Augustus do roku 14 po Kr.. Po něm vládl císař Tiberius v letech 14–37. Od roku 37 vládl císař Caligula.

Ježíšův život se tedy odvíjel za vlády krále Heroda Antipy, jeho dětství bylo za císaře Augusta a jeho dospělý věk s jeho veřejným působením byl za vlády císaře Tiberia.

Když se Římané zmocnili nějakého území, nazvali jej provincií. V Augustově době mělo Imperium Romanum 26 provincií kromě Egypta. Augustus je roku 27 př. Kr. rozdělil na provincie císařské a provincie senátní – rozdělil je tak mezi sebe a senát. Císařskými provinciemi byly ty na okraji imperia, kde hrozily problémy, a proto v těchto provinciích byly silné vojenské posádky. Provincie podléhaly prokonzulům, prokonzulem císařských provincií byl sám Augustus, který je spravoval prostřednictvím legátů. V problémové provincii Judsko byl v čele prefekt, nazývaný později prokurátor. Dlouho nebylo zřejmé, jaký byl jeho oficiální titul.

V roce 1961 italští archeologové při vykopávkách v Caesarei našli kamenný fragment monumentálního latinského nápisu. Tento fragment obsahuje kusy slov, které po doplnění písmen do nápisu dávají tento význam: „*Pontius Pilatus praefectus Iudae*“. Z toho je zřejmé, že Pilátův správný titul byl prefekt v postavení nad provincií Judskem. Nápis byl umístěn na monumentální stavbě nazvané Tiberium, postavené Pilátem pro počtu císaři Tiberiovi. V evangeliích je Pilát nazýván místodržícím. Římský dějepisec Cornelius Tacitus nazývá chybně Piláta prokurátorem (Letopisy XV, 44). Pilát byl prefekt. Byl vrcholnou římskou autoritou té doby v provincii Judsko.

2.2. Prefekti Judska

Římskou prefekturu v provincii Judsko lze rozdělit na období 6-41 a 44-66 s přestávkou 41-44, kdy vládl židovský král Herodes Agrippa I. Pět prefektů spravovalo postupně Judsko v průběhu třicetipětiletého období před Agrippou (Coponius 6-9, Valerius Gratus 15-26, Pontius Pilatus 26-36, Marcellus 36-37, Marullus 37-41?). Sedm prefektů spravovalo celou Palestinu během dvacetidvouletého období po Agrippovi (Cumanus 48-52, Tiberius Alexander 46-48, Fadus 44-46, Felix 52-60, Festus 60-62, Albinus 62-64, Florus 64-66). Období po Agrippovi bylo více problematické a nestabilní a směřovalo k židovskému povstání. Badatel M. Stern upozorňuje na to, že prefekti před Agrippou pocházeli z Itálie, tedy ze západní části imperia – zatímco poslední tři prefekti z období po Agrippovi přišli z řecké, východní části imperia a byli tak zasaženi antižidovskými postoji, které se tam vyskytovaly. Z toho důvodu je podle Raymonda E. Browna nutné zdůraznit rozdílnou atmosféru v Judsku v období před Agrippou a v období po Agrippovi.⁶

Z období před Agrippou v Judsku je nejznámější ze všech prefektů Pontius Pilát, který je hlavní postavou vystupující při soudním jednání s Ježíšem Nazaretským a tak jeho popis máme zachycen u evangelistů a zároveň o něm psal Josephus Flavius i Filón Alexandrijský.

Prefekt Pontius Pilát působil v Judsku v letech 26-36 a byl třetím prefektem. Měl nejvyšší správní a soudní moc v Judsku a v Samaří jako zástupce císaře. Místní soudnictví Římané ponechali městským obcím (například Sanhedrinu).⁷ Římské vojenské oddíly prefektovi nepodléhaly, ale podléhaly mu oddíly porobených národů. Prefekt sídlil v přímořském městě Cesarei, ale v době svátků přijížděl do Jeruzaléma, kde byl jeho dozor nezbytný vzhledem k velkému množství poutníků.

Tři panovníci zbývajících částí Palestiny měli titul tetrarcha a vládli z milosti Říma. Herodes Antipas byl tetrarchou v Galilei v letech 4 př. Kr. – 39 po Kr. a jméno Herodes roku 4 př. Kr. povýšil na jméno dynastické (dynastie židovských králů Herodů). Druhý tetrarcha byl Herodes Filip, třetím tetrarchou byl Herodes Agrippa, který postupně převzal správu nad územím celé Palestiny v letech 39 – 44 po Kr..

⁶ Srov.: Brown, Raymond E. *The Death of the Messiah*. New York: Doubleday, 1994, s. 677.

⁷ Srov.: BÍLÝ, Jiří. *Ježíšův proces ve světle římského a hebrejského práva*, s. 381.

2.3. Lokace Ježíšova soudu

Soud Ježíše Nazaretského před židovskou veleradou a následný soud před Pontiem Pilátem se odehrály na dvou různých místech, v domu velekněze a v praetoriu.

2.3.1. Dům Annáše a Kaifáše

Není známo, kde se dům velekněze Annáše a dům velekněze Kaifáše nacházely. Předpokládá se, že oba byly v Horním Městě nedaleko praetoria – paláce římského prefekta.

O Annášově domu píše Josephus Flavius (Židovské války II, 426). Neudává ale konkrétní místo. Jestliže domy Annáše a Kaifáše byly jeden a týž, pak tedy byl tento dům situován tak, jak popisuje Josephus Flavius.

Můžeme předpokládat, že oba žili v téže rezidenci s mnohými komnatami a jednalo se pravděpodobně o velkou, rozlehlou domácnost. Takové rezidence jsou známé v antické Palestině z mnoha různých období. Ježíš byl vzat dovnitř do domu, zřejmě do prvního poschodí.

Některé palácové domy náležely kněžským rodinám a byly odkryty při archeologických vykopávkách v židovské čtvrti Jeruzaléma. Uvnitř bývala otevřená nádvoří, krytá kolonádou. Tyto domy měly v suterénech v jejich základech rituální lázně mikve. Stěny v poschodí bývaly zdobeny mozaikami a nástěnnými malbami a jejich úroveň bývala tak vysoká, že by mohly být i v jakémkoli římském domě na území Itálie. Tematicky zobrazovaly části budov, stylizované větvičky ze sadů s fíky atd. Zavrhovaly figurální zobrazení v souladu s požadavky Exodu: „...nezobrazíš si Boha zpodoběním ničeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí.“ (Ex 20,4).

Po zatčení nebyl Ježíš odveden přímo do římských budov pro uvěznění a očekávající soud, ale byl vzat nejprve do domu velekněze

2.3.2. Herodův palác a praetorium

Jak je zdůrazněno v evangeliích, soud s Ježíšem se konal v Jeruzalémě v praetoriu. Ve středověku panovala domněnka, že praetorium bylo v Antoniově pevnosti.

V Ježíšově době byly v Jeruzalémě dvě lokality kontrolované římským vojskem. Byla to Antoniova pevnost na skále v severozápadním rohu Chrámové hory a dále

vojenská kasárna situovaná v komplexu starého paláce Heroda Velikého, který byl používán jako sídlo místodržícího, když byl v Jeruzalémě. Věž Antoniovy pevnosti sloužila jako pozorovatelná aktivit na Chrámové hoře. Archeologické vykopávky ukázaly, že tato Antoniova pevnost nebyla nic víc než na skále stojící velmi široká věž s mohutným schodištěm vedoucím do chrámového okrsku.

Dnes mezi vědci existuje názor, že Herodův palác na severozápadní straně byl totéž co praetorium. Herodův palác ležel na severozápadě Horního města. Palácový areál byl chráněn silným opevňovacím systémem se třemi vysokými věžemi. Herodes Veliký věže pojmenoval po přátelích a manželce Hippicus, Phasael a Marianne.

Josephus Flavius uvádí, že u věží na severu byl královský palác, který se skládal ze dvou křídel jménem Caesareum a Agrippium, která byla vyvýšena nad masívní podestou.

Na jihu od paláce byly založeny Herodem Velikým velkolepé zahrady. Josephus Flavius napsal, že v zahradách byly kanály a mosty a množství bronzových figur (Židovská válka V, 180–181).

Na jihozápad od zahrad u západní brány byl stratopedon – vojenský tábor. U obranné zdi jdoucí jižně je brána Esenských. Toto místo je rozhodující pro správnou lokaci Ježíšova soudu.

Mohlo by se zdát, že palác se nedochoval, neboť byl snižen a do jeho základů byly v 5. století vestavěny křesťanské kaple. Rysy paláce jsou ale dodnes zřejmé a bylo tak možné rekonstruovat, kde byl palác situovaný a jak vypadal. Délka palácového komplexu od severu k jihu byla 140 metrů, zřejmě měl palác čtvercový půdorys.

Kuchyně, sklady a další provozní místnosti byly situovány severně od paláce v prostranství nádvoří pevnosti. Tento okrsek byl ze severozápadu uzavřen opevněním města s věžemi Hippicus a Phasael. Jihozápadní roh paláce směřoval k velké věži nazvané Marianne.⁸

Archeologické vykopávky odkryly blízko pevnosti tunel, byl to kanál odvádějící splašky z komplexu Herodova paláce a z praetoria. Archeology byl odkryt kombinovaný systém kanalizace v délce přes půl kilometru.

⁸ Srov.: GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*. New York: Harper Collins, 2009, s. 92.

Druhý podzemní tunel byl odkryt u Jaffské brány, ale měl jiný účel – přiváděl vodu do města. Byl vybudován v letech 66–70 v době obléhání Jeruzaléma a mohl být tou podzemní částí, kde se údajně ukrývali křesťané před Římany.⁹

2.3.3. Brána Esenských

Mezi jižní stranou pevnosti a jihozápadním rohem Starého Města Jeruzaléma došlo roku 1970 k velkému archeologickému objevu.

Vykopávky odkryly monumentální průchod se zbytky velkého nádvoří situovaného mezi dvě stěny opevnění. Na severní straně nádvoří byla kamenná podesta, ze které vedlo schodiště. Bránu je možné identifikovat jako bránu Esenských. V evangeliu Jana je místo, týkající se místa soudu s Ježíšem: „*Když to Pilát uslyšel, dal Ježíše vyvést ven a zasedl k soudu na místě zvaném Na dláždění, hebrejsky gabbatha...*“ (Jan 19,13).

Brána Esenských a místo Ježíšova soudu mohly být jedno a totéž.

Přesná lokace brány Esenských nebyla ze strany vědců stanovena. Někteří se domnívali, že byla na nejižnějším konci první stěny opevnění. Jiní vědci byli více obezřetní a uváděli, že brána mohla být někde na západě města nedaleko věže Hippicus, ale přesnou lokaci neuváděli.

Mnoho vědců se domnívalo, že brána Esenských mohla být identifikovaná s jednou bránou, jejíž zbytky byly nalezeny na jihozápadě první stěny opevnění. Brána byla nalezena ve stěně a postavena z hladce opracovaných kamenů z vápence. Byla 2,40 metrů široká.

Komplex opevnění se skládá z vnitřního Hasmoneanova a vnějšího Herodova opevnění, s branami a s centrálním odkrytým nádvořím mezi stěnami. Nádvoří bylo původně dlážděné. Dlažba byla odkrytá jako vážně poškozená. Na zešikmeném náspu bylo schodiště.¹⁰

Na základě archeologického průzkumu se předpokládá, že komplex brány byl zničen Římany roku 70. Vykopávky vně od vnější stěny ukazují na 1. století, možná na dobu Heroda Velikého.

Průchod bránou vede přesně do Herodova paláce a je sotva pravděpodobné, že byl používán jako veřejný průchod městskými obyvateli.

⁹ Srov.: GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*, s. 96.

¹⁰ Srov.: GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*, s. 98–100.

V době stavby brány nejvyšší kněz Hyrkanus (1. století př. Kr.) odmítl Herodův vstup do Jeruzaléma proto, že některý z jeho nežidovských vojáků by mohl ohrozit rituální čistotu židovských poutníků, kteří šli do Jeruzaléma na oslavu svátku. Josephus Flavius říká, že nebylo vhodné přijmout zástup cizinců, když lidé v Jeruzalémě byli ve stavu rituální čistoty (Starožitnosti XIV, 285). Herodes Veliký musel zajistit vlastní, soukromý vstup do města, který by definitivně věc usnadňoval, takže nechal postavit tuto bránu.

Ale naskytá se otázka, proč se brána jmenovala po Esenských a nikoli brána Herodova nebo Palácová brána.

Nabízí se vysvětlení, že Esenští byli Herodovými favority, což dosvědčuje Josephus Flavius (Starožitnosti XV, 374). Esenský věstec předpověděl Herodovi Velikému vládu nad Židy a od té doby byli Esenští Herodem Velikým protěžováni. Mohla to být ta náboženská skupina, popsaná v evangeliích jako herodiáni: „*Poslali za ním své učedníky s herodiány...*“ (Mt 22,16), „*Když farizeové vyšli, hned se proti němu s herodiány umlouvali, že ho zahubí*“ (Mk 3,6).

Esenští byli v Jeruzalémě i v jiných městech členové esenské komunity a mohli mít vně brány svůj vlastní tábor a to je vysvětlení, proč se brána jmenovala po nich. Josephus Flavius (Židovská válka II. 124).

Brána na zadní straně Herodova paláce může tedy být branou Esenských, což přivádí na myšlenku, že nádvoří situované u brány bylo místo Ježíšova soudu.

Josephus Flavius napsal (Starožitnosti XVIII, 60–62), že Pilát použil chrámový poklad, aby vybudoval akvadukt, kterým by nechal přivést vodu do Jeruzaléma. Tehdy rozzlobený lid v počtu mnoha set osob se shromáždil kolem něho s křikem. Tato epizoda se nemohla udát uvnitř praetoria. Lidé mohli být jedině před branou.

Další zmínka o tribunálu v praetoriu je z doby vypuknutí prvního židovského povstání roku 66. Florus, který byl v té době prokurátorem, přijel do Jeruzaléma z Cesarei, aby se pokusil potlačit povstání.

Josephus Flavius (Židovská válka II, 301–309) napsal, že Florus se ubytoval v Herodově paláci a následující den byl tribunál před budovou, kde byli velekněz a nejdůležitější obyvatelé města. Florus rozkázal, aby vydali muže, kteří použili násilí při povstání, a když to židé odmítli, Florus nechal vojáky zmasakrovat židy včetně žen a dětí. Předpokládá se, že tribunál byl v sousedství paláce, neboť dovnitř by se početný zástup ani nevešel. Prostranství bylo uzavřené, pro Římany vhodné, protože jej mohli

dobře pozorovat římscí vojáci a zástup lidu prakticky neměl šanci uniknout. Dokonce je popsána lokalita tribunálu uvnitř brány Esenských.¹¹

2.3.4. Místopis Ježíšova soudu před Pilátem v evangeliích

Evangelista Matouš uvedl: „*Když seděl na soudné stoli, poslala k němu jeho žena se vzkazem...*“ (Mt 27,19).

Evangelisté Marek a Lukáš nepopisují místo na, kterém se konal soud před Pilátem.

Evangelista Jan podal hodně informací o umístění soudu:

„*Od Kaifáše vedli Ježíše do místodržitelského paláce. Bylo časně zrána. Židé sami do paláce nevešli, aby se neposkvřili a mohli jíst velikonočního beránka. Pilát vyšel k nim ven a řekl...*“ (Jan 18,28–29).

Tento popis ukazuje, že místo soudu bylo vně praetoria a Ježíš byl ve vězení uvnitř: „*Pilát vešel opět do svého paláce, zavolal Ježíše a řekl mu...*“ (Jan 18,33).

Jan uvádí, že Pilát vzal následně Ježíše znovu ven:

„*Ježíš vyšel ven s trnovou korunou na hlavě a v purpurovém plášti.*“ (Jan 19,5).

„*Když to Pilát uslyšel, dal vyvést Ježíše ven a zasedl k soudu na místě zvaném Na dláždění, hebrejsky gabbatha.*“ (Jan 19,13).

Podle evangelisty Jana se domníváme, že římský tribunál byl situovaný na západní straně praetoria na vyvýšeném místě.

Brána Esenských měla vnitřní nádvoří dlážděné kamennými dlažebními kostkami a koresponduje se situací římského tribunálu, jak uvedli Josephus Flavius a evangelista Jan. Brána byla používána jako soukromý vstup do praetoria, ale to nevylučuje veřejné aktivity uvnitř brány a ve velkém nádvoří situovaném mezi stěnami. Tento prostor mohl být ideální pro veřejné soudy a byla výhoda, že prostranství bylo uzavřené a mohlo být dobře sledované římskými vojáky. Zástupy lidu tam byly bezmocné.

Když Ježíš byl Pilátem odsouzen, zástupy mohly být vyzvány, aby rychle místo opustily branou ven za neustálého pozorování římských vojáků. Ježíš pravděpodobně mohl být dán do vězení v kasárnách praetoria a odtud mohl být veden ulicemi horního města do další brány, kterou byl z Jeruzaléma vyveden ven na Golgotu.

¹¹ Srov.: GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*, s. 103.

Objevená brána Esenských na západní straně Horního města a Herodův palác jsou místy, kde probíhal Ježíšův soud. To místo je nazváno Kamenná dlažba, aramejsky gabbatha a řecky lithostrotos.¹²

¹² Srov.: GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*, s. 97.

3. Charakteristiky pramenů o Ježíšově procesu

3.1. Ježíšův proces, soud, který nejvíce ovlivnil historii

Z mnoha historických studií pojednávajících o soudech v historii je zřejmé, že Ježíšův soud byl nejdůležitějším soudem v historii z hlediska závažnosti jeho následků. Do civilizace začalo pronikat křesťanství a z toho důvodu je zde těžiště historické důležitosti Ježíšova soudu. Když Ježíšův soud porovnáme s jinými soudy v historii, tak tento soud je naprosto odlišný. Kromě toho, že jako mnoho jiných soudů to byl historický příběh, který se odehrál na určitém místě v určitém čase, má tento soud důležitý náboženský význam, protože hlavní osoba má Boží bytí jako Boží syn. I tento soud můžeme porovnávat s ostatními soudy, protože Ježíš jako Boží Syn je zároveň člověkem, se kterým bylo vedeno židovské a římské soudní jednání.

Soud je zachycen ve čtyřech evangeliích, tedy v posvátných knihách a je o něm čteno při liturgii. Evangelijní texty zahrnují jak rovinu historickou, tak rovinu teologickou. Každá tato rovina má vlastní interpretaci a historii výkladu.

Historici studují Ježíšův soud a jeho smrt jako historickou událost mimořádné závažnosti. Udávají, že ukřižování Ježíše bylo vně Jeruzaléma pravděpodobně roku 30. a evangelia jsou dokumenty popisující tato fakta. Historici se musí v tomto případě dotýkat teologie i historie.

3.2. Evangelia historickým pramenem o Ježíšově procesu

Synoptická evangelia jsou teologickými texty s narativním charakterem, popisují smrt Ježíše jakožto oběti, kterou přinesl Boží Syn k dokončení spásy a v tom spočívá jejich teologická hodnota.

Evangelia mohou reprezentovat pozdní teologickou prezentaci původní historické tradice o životní dráze Ježíše. Evangelisté pojednávají o historických osobách, jak o nejvyšším židovském knězi Kaifášovi, tak o prefektovi Pontiu Pilátovi a dalších. Tyto osoby jsou historickými postavami a příběh evangelisté popisují i s faktografickými a historickými danostmi.

Ježíšův proces vyličený v Novém zákoně, se v historických pramenech takřka nevyskytuje. Jsme proto odkázáni zejména na evangelia. Nebylo záměrem jednotlivých

evangelistů události detailně popsat, ale záměrem bylo ukázat význam Ježíšovy smrti v kontextu víry. Proto se výpovědi evangelistů často rozházejí.

Historické okolnosti, ve kterých křesťané žili před sepsáním a v době sepsání evangelií, vnější skutečnosti a vnitřní přesvědčení – to všechno byly faktory, které rozhodly o tom, jak byla evangelia napsána.

Musíme stanovit historickou hodnotu rozdílného podání Ježíšova soudu v jednotlivých evangeliích a to, jaké motivy utvářely jejich kompozici. Evangelia, která máme k dispozici, jsou literární projevy jednotlivých evangelistů, kteří žili v určitých komunitách a adresovali je komunitám.

Historie mesiánství v Palestině, ze které křesťanství vzešlo, je základem konstrukce, na které je příběh pašijí a vzkříšení postaven. To, co v evangeliích čteme o soudu Ježíše, jeho smrti a vzkříšení, je to nejdůležitější z celého Ježíšova života. Ježíšovo ponížení tak bylo viděno jako předstupeň jeho triumfálního ospravedlnění.

V raně křesťanské tradici bylo zřejmé soustředění na téma mesiášského utrpení a pak povýšení. Před tím, než došlo k sepsání evangelií, byl Ježíšův příběh šířen ústním podáním a bylo záměrem kazatelů přesvědčit Židy, že to, co se jevilo být Ježíšovým zavržením, byl ve skutečnosti Boží plán, který je vyjádřen již v proroctvích Starého zákona. V rozboru popisu detailů ukřižování je nutné si uvědomit reflexi: „*Bůh však tímto způsobem vyplnil, co předem ohlásil ústy všech proroků, že jeho Mesiáš bude trpět*“ (Sk 3,18).¹³

Vzhledem k některým pasážím evangelií je nemožné určit, kde byly popsány reálné události, nebo kde byly události popsány v kontextu proroctví.

Vztahy mezi těmi, kdo hlásali Mesiáše, a jejich krajany se horšily a poselství o Mesiášovi se rychle začalo šířit do pohanského světa. Tato situace formovala základ, ze kterého vyšla tradice. V podobenství o vinici je argument, že vinice bude dána jiným: „*Co udělá pán vinice? Přijde, zahubí vinaře a vinici dá jiným*“ (Mk 12,9). Židé chápali Izrael jako vinnou révu. Tak je uvedeno v Izajášovi: „*Vinice Hospodina zástupů je dům izraelský...*“ (Iz 5,7). Jako vinná réva je zobrazen Izrael i v Jeremjášovi: „*Já jsem tě zasadil, révu ušlechtilou...*“ (Jer 2, 21). Podobně je zobrazen Izrael v Žalmech: „*Vinnou révu z Egypta jsi vyňal, vypudil jsi pronárody a ji jsi zasadil*“ (Ž 80, 9).¹⁴ Místo vinné révy, symbolu Izraele, přichází jednotlivec – mesiáš.

¹³ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*. Berlin: Walter de Gruyter, 1961, s. 51.

¹⁴ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*, s. 52.

Evangelisté, jako individuální autoři, chápou ukřižování Ježíše jako vyvolení Boha a působení křesťanů nechápou jako podvratnou činnost z hlediska institucí impéria.¹⁵

3.3. Pramen Q jako výpověď o Ježíšově procesu

Roku 1838 prokázali badatelé G. G. Wilke a C. H. Weisen na bázi klasického filologa K. Lachmanna, že Markovo evangelium není pouze to, které předešlo Matoušovo evangelium a Lukášovo evangelium, ale je to jejich narativní a stylistický model. Když sledujeme Matoušovo evangelium a Lukášovo evangelium, nemůžeme pro všechny epizody ze života Ježíše najít porovnání v evangeliu Marka. Zde je nutné zmínit teorii dvou pramenů, která je dodnes nejspolehlivější odpovědí na látku synoptických evangelií. Pramen Q reprezentuje nejstarší dokumenty o kázání Ježíše a jeho působení. Z tohoto pramenu pak vycházela pozdější křesťanská tradice, která se vyvíjela.¹⁶ Pramen Q zaznamenává jen Ježíšovy výroky, ale nezaznamenává nic s Ježíšova procesu. Možná proto, že ukřižování se neshodovalo s očekáváním a s vírou prvotních křesťanů, kteří stále očekávali brzký příchod Pána.

Marek je hlavním Matoušovým pramenem (asi 50 procent), dále je to pramen Q.

Předpokládá se na základě detailní shody, že když psal Matouš, měl před sebou Markovu předlohu. Marek psal pro pohanokřesťany, proto začlenil pramen Q, tedy židovskou sbírku Ježíšova učení, aby mohli pohanokřesťané lépe porozumět židovskému myšlení a tradici.¹⁷

K pramenu Q se vyjadřují vědci: Badatelé K. L. Schmidt, M. Dibelius a R. Bultmann provedli v letech 1919 – 1920 rozbor a předložili závěr, podle kterého narativní texty nemají lineární vývoj. Evangelia jsou podle těchto vědců skupinou jednotlivých vyprávění o jednotlivých událostech z Ježíšova života a evangelisté tato jednotlivá vyprávění spojili do jednotného souvislého vyprávění.

Předpokládá se, že Ježíšovi následovníci vyprávěli epizody z Ježíšova života a izolovali je od celkového kontextu. Pak později byly tyto izolované události Ježíšova života zapisovány a při tom bylo dbáno na požadavky prvotní křesťanské komunity.

¹⁵ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*, s. 53.

¹⁶ COLELLA, Maurizio. *The Trial of Jesus, Historic – Juridical Analysis*. Università degli Studi di Napoli, 2006, s. 32.

¹⁷ BROŽ, Jaroslav. *Evangelium podle sv. Matouše*. [17–2–2013]
<<http://ktf.cuni.cz/~brozj/distancni/matous.html>>

Proto evangelia nejsou historickými dokumenty, ale v souladu s prvotní křesťanskou komunitou oznamují Ježíšovu smrt a jeho zmrtvýchvstání. Historické jádro evangelií přesto není možné popřít.

Cílem evangelií není podat přesné popisné vyprávění událostí tak, jak se staly, ale je to historie mesiáše a jeho následovníků. Událost Ježíše není běžná lidská událost. Ačkoli vyprávění má historické jádro, veškerá fakta jsou v očích Ježíšových následovníků transformována ve světle víry ve zmrtvýchvstalého Krista. Mezi historickým Ježíšem a mezi Kristem hlásaným prvotními křesťany je teologická diference. A jak vzdálenějšími se Ježíšovy události stávaly, tím více teologické zpracování transformovalo fakta.

4. Ježíšův proces v novozákonním kontextu

4.1. Přehled perikop o Ježíšově procesu

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Ježíšovo zatčení	26,47–56	14,43–52	22,47–53	18,3–12
Ježíšův výslech před Annášem				18,13; 19–24
Ježíš před židovskou veleradou	26,57–66	14,55–64	22,66–71	
Ježíš urážen a zesměšňován velekněžovými sluhy	26,67–68	14,65	22,63–65	
Petrovo zapření	26,69–75	14,66–72	22,54–62	18,15–18; 25–27
Ježíš veden k Pilátovi	27,1–2	15,1	23,1	18,28
Jidášův konec	27,3–10			
Ježíš před Pilátem	27,11–26	15,2–15	23,2–5; 13–16; 20–23	18,29–38; 19,4–16
Ježíš před Pilátem a Herodem			23,6–12	
Ježíš urážen a zesměšňován římskými vojáky	27,28–31	15,17–20		19,2–3

4.2. Výpověď synoptických evangelii o Ježíšově procesu

Evangelia zaznamenávající jednotlivé zprávy ze života Ježíše se v mnoha detailech liší, i když jádro je shodné. Je třeba nalézt to, co je ve všech evangeliích shodné a která místa se liší při popisu soudu Ježíše a tak nalézt pravdivé jádro Ježíšova soudu.

Je také třeba uvážit, pro kterou skupinu křesťanů určitý evangelista psal – zda pro židokřesťany, nebo pro pohanokřesťany. Židokřesťanům nemusel evangelista vysvětlovat židovské prvky, neboť je znali. Jestliže se evangelista takovým vysvětlováním nezabývá, je sdělení nepodstatné vzhledem k adresátům evangelia.

4.2.1. Zatčení Ježíše v synoptických evangeliích

Matouš 26,47–56:

⁴⁷„Ještě ani nedomluvil, a přišel Jidáš, jeden z Dvanácti. Velekněží a starší s ním poslali zástup, ozbrojený meči a holemi. ⁴⁸Jeho zrádce s nimi domluvil znamení: „Koho políbím, ten to je. Toho zatkněte.“ ⁴⁹A hned přistoupil k Ježíšovi a řekl: „Bud' zdrav Místře“ a políbil ho. ⁵⁰Ježíš mu odpověděl: „Příteli, konej svůj úkol!“ Tu přistoupili k Ježíšovi, vztáhli na něho ruce a zmocnili se ho. ⁵¹Jeden z těch, kdo byli s ním, sáhl po meči, napadl veleknězova sluhu a uťal mu ucho. ⁵²Ježíš mu řekl: „Vrat' svůj meč na jeho místo. Všichni, kdo se chápou meče, mečem zajdou. ⁵³Či myslíš, že bych nemohl poprosit svého otce, a poslal by mi ihned víc než dvanáct legií andělů? ⁵⁴Ale jak by se potom splnila Písma, že to tak musí být?“ ⁵⁵V té hodině řekl Ježíš zástupům: „Vyšli jste na mne jako na povstalce s meči a holemi, abyste mne zajali. Denně jsem sedával v chrámě a učil a nezmocnili jste se mne. ⁵⁶Toto všechno se však stalo, aby se splnilo, co napsali proroci.“ A tu ho všichni učedníci opustili a utekli“.

Marek 14,43–52:

⁴³„Ještě ani nedomluvil a přišel Jidáš, jeden z Dvanácti. Velekněží, zákoníci a starší s ním poslali zástup, ozbrojený meči a holemi. ⁴⁴Jeho zrádce s nimi domluvil znamení. Řekl: „Kterého políbím, ten to je, toho zatkněte a pod dozorem odveďte.“ ⁴⁵Když Jidáš přišel, hned k Ježíšovi přistoupil a řekl: „Místře!“ a políbil ho. ⁴⁶Oni pak na něho vztáhli ruce a zmocnili se ho. ⁴⁷Tu jeden z těch, kdo stáli kolem, tasil meč, zasáhl veleknězova sluhu a uťal mu ucho. ⁴⁸Ale Ježíš jim řekl: „Vyšli jste na mne jako na povstalce s meči a holemi, abyste mne zajali. ⁴⁹Denně jsem učival u vás v chrámě a nezmocnili jste se mne. Ale je třeba, aby se naplnila Písma!“ ⁵⁰Všichni ho opustili a utekli. ⁵¹Šel za ním nějaký mladík, který měl na sobě jen kus plátna přes nahé tělo, toho chytili. ⁵²On jim však nechal plátno v rukou a utekl.“

Lukáš 22,47–53:

⁴⁷„Ještě ani nedomluvil, a hle, zástup a vpředu ten, který se jmenoval Jidáš, jeden z Dvanácti, přistoupil k Ježíšovi, aby ho políbil. ⁴⁸Ježíš mu řekl: „Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka?“ ⁴⁹Když ti, kteří byli s Ježíšem, viděli, co nastává, řekli: „Pane, máme se bít mečem?“ ⁵⁰A jeden z nich napadl sluhu veleknězova a uťal mu pravé ucho. ⁵¹Ježíš však řekl: „Přestaňte s tím!“ Dotkl se jeho ucha a uzdravil ho. ⁵²Pak řekl Ježíš těm, kteří na něho přišli, kněžím, velitelům stráže a starším: „Jako na povstalce jste na mne vyšli s meči a holemi. ⁵³Denně jsem byl mezi vámi v chrámě a nevztáhli jste na mne ruce. Ale toto je vaše hodina, vláda tmy.“

Všichni evangelisté se neshodují v otázce totožnosti skupiny, která zatýkala Ježíše.

U Matouše se Ježíše chopil velký zástup, který byl poslán od velekněží a starších lidu. Zástup je ozbrojen meči a holemi. Ježíše odvádějí ke Kaifášovi. Matouš i Marek, pod pojmem zástup, houf, mají na mysli členy chrámové stráže, které poslal velekněz.¹⁸

U Marka je zatýkácí skupinou zástup (*ochlos*) ozbrojený meči a holemi. Houf je zde použit jako negativní výraz pro skupinu, která přišla Ježíše zatknout.¹⁹ Ježíše přišli zatknout na pokyn velekněží, učitelů zákona a starších, tedy na základě projednání Sanhedrinem. Markovo evangelium dále říká, že udavač Jidáš políbil Ježíše, aby tak po předchozí domluvě zatýkajícím mužům ukázal, kdo je Ježíš. Je těžké uvěřit tomu,

že zatýkající muži Ježíšovu fyzickou podobu neznali a Jidáš musel Ježíše polibkem identifikovat. Ježíš byl veřejně známou osobou, kázal veřejně v synagoze i v chrámu a musel být známý všem.²⁰ Zbývá jediné vysvětlení, že již bylo šero a zatýkající nemohli Ježíše dobře rozeznat. Ježíše odvádějí do veleknězova domu.

Evangelista Lukáš se jako jediný vyjadřuje o tom, že Ježíše přišli zatknout osobně kněží, velitel stráže a starší, kteří byli ozbrojeni meči a holemi. Ježíše odvádějí do veleknězova domu.

Pro všechny synoptiky je společné to, že Ježíš byl zatčen v getsemanské zahradě za přítomnosti svých učedníků a Ježíše přišel zatknout zástup vedený Jidášem – jedním z Dvanácti, který zradil. Jidáš je u synoptiků jasně definován jako „jeden z Dvanácti“. Kým byl zástup tvořen, Marek a Matouš neuvádějí. Zatýkácí skupina byla podle synoptiků poslána veleknězi, zákoníky a staršími. Přišel i veleknězův sluha, kterému jeden z Ježíšových učedníků usekl ucho. Jméno učedníka a jméno sluhy synoptická evangelia neuvádějí. O jejich jménech se zmiňuje Jan.

Theodor Munch se domnívá, že Římané si mohli dát Ježíše do souvislosti se zélóty, kteří byli ozbrojeni a usilovali o povstání proti Římanům.²¹ Očekávali královského mesiáše z rodu Davidova. Mezi Ježíšovými učedníky byl Šimon zvaný zélóta. Šimon Petr byl při zatčení Ježíše ozbrojen – tasil meč.

¹⁸ Srov.: HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003, s. 403.

¹⁹ Srov.: DONAHUE, John R. *Evangelium podle Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 416.

²⁰ Lk 23,8: „Když Herodes Ježíše spatřil, velmi se zaradoval; už dávno si ho totiž přál vidět, poněvadž o něm mnoho slyšel, a doufal, že uvidí, jak dělá nějaký zázrak.“

²¹ Srov.: MUCH, Theodor. *Kdo zabil rabiho Ježíše? Náboženské kořeny nenávisti židům*. Praha: Volvox Globator, 2011, s. 74.

Aby se nějaké vzpouře proti Římské říši zamezilo, musel být odstraněn ten, kdo podněcoval lid, a tedy Ježíš. Překážel jak Židům, tak Římanům.

Jidáš zatýkajícím identifikoval Ježíše polibkem. Vzájemně odlišná pro jednotlivé synoptiky je odpověď Ježíšova Jidášovi. Podle evangelistů Matouše a Lukáše Ježíš Jidášovi odpověděl. Podle evangelisty Marka Ježíš Jidášovi neodpověděl.

4.2.2 Ježíš odveden k veleknězi, následován Petrem

Jak z evangelií vyplývá a všechna synoptická evangelia se v tom shodují, po zatčení byl Ježíš odveden k veleknězi. Matouš píše o tom, že byl Ježíš odveden ke Kaifášovi, kde se shromáždili zákoníci a starší (Mt 26, 57)²². Marek uvádí, že Ježíše odvedli k veleknězi, kde se shromáždili kněží, starší a zákoníci (Mk 14, 53)²³. Lukáš píše o tom, že byl Ježíš odveden do veleknězova domu (Lk 22, 54)²⁴ a výslech s Ježíšem před velekněžími, staršími a zákoníky přesouvá se na druhý den ráno (Lk 22,66)²⁵, protože Sanhedrin nesměl zasedat v noci podle Mišny. Matouš (Mt 26,59)²⁶ a Marek (Mk 14,55)²⁷ líčí, že rada proti Ježíšovi hledala obvinění, aby Ježíše Nazaretského mohli poslat na smrt. U evangelisty Lukáše se dočítáme, že nehledali obvinění, ale rovnou se otázali Ježíše: „*Jsi-li Mesiáš, pověz nám to.*“ (Lk 22, 67).

Výraz „*dům nejvyššího kněze*“ může mít základ v Markovi (Mk 14,53–54), v němž je uvedeno, že Ježíše po zatčení odvedli k nejvyššímu knězi a on byl následován do nádvoří Petrem. Jestliže Marek mluví o nádvoří, je zřejmé, že se jedná o nádvoří domu.

Mt 26,58: „*Petr šel za ním zpovzdálí až do veleknězova dvora: vstoupil dovnitř a posadil se mezi sluhy, aby viděl konec*“.

Mk 14,54: „*Petr šel zpovzdálí za Ježíšem až dovnitř do veleknězova dvora, seděl tam spolu se sluhy a ohříval se u ohně*“.

²² Mt 26,57: „Ti, kteří Ježíše zatkli, odvedli ho k veleknězi Kaifášovi, kde se shromáždili zákoníci a starší.“

²³ Mk 14,53: „Ježíše odvedli k veleknězi, kde se shromáždili nejvyšší kněží, starší a zákoníci.“

²⁴ Lk 22,54: „Pak ho zatkli a odvedli do veleknězova domu...“

²⁵ Lk 22,66: „Jakmile nastal den, shromáždili se starší lidu, velekněží a zákoníci, odvedli ho před svou radu a řekli mu.“

²⁶ Mt 26,59: „Velekněží a celá rada hledali křivé svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti.“

²⁷ Mk 14,55: „Velekněží a celá rada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale nenalezali.“

Lk 22,55: „*Když zapálili uprostřed nádvoří oheň a sesedli se okolo, přisedl mezi ně i Petr*“.

Všechna synoptická evangelia se shodují, že Petr vstoupil za Ježíšem do nádvoří veleknězova domu a seděl tam se sluhy.

Jednotlivá synoptická evangelia se liší jen v tom, zda se Petr ohříval se sluhy u ohně.

4.2.3. Výslech Ježíše před veleknězi a veleradou

Matouš 26,57–66:

⁵⁷ „Ti, kteří Ježíše zatkli, odvedli ho k veleknězi Kaifášovi, kde se shromáždili zákoníci a starší. ⁵⁸Petr šel za ním zpozvzdálí až do veleknězova dvora; vstoupil dovnitř a posadil se mezi sluhy, aby viděl konec. ⁵⁹Velekněží a celá rada hledali křivé svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti. ⁶⁰Ale nenalezli, ačkoli předstupovalo mnoho křivých svědků. Konečně přišli dva ⁶¹a vypovídali: „On řekl: Mohu zbořit chrám a ve třech dnech jej vystavět.“ ⁶²Tu velekněz vstal a řekl mu: „Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?“ ⁶³Ale Ježíš mlčel. A velekněz mu řekl: „Zapřísahám tě při Bohu živém, abys nám řekl, jsi-li Mesiáš, Syn Boží!“ ⁶⁴Ježíš odpověděl: „Ty sám jsi to řekl. Ale pravím vám, od nynějška uzzíte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.“ ⁶⁵Tu velekněz roztrhl svá roucha a řekl: „Rouhal se! Nač ještě potřebujeme svědky? Hle, teď jste slyšeli rouhání. ⁶⁶Co o tom soudíte?“ Jejich výrok zněl: „Je hoden smrti.“

Marek 14,55–64:

⁵⁵ „Velekněží a celá rada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale nenalezli. ⁵⁶Mnozí sice proti němu křivě svědčili, ale jejich svědectví se neshodovala. ⁵⁷Někteří pak vystoupili a křivě proti němu svědčili: ⁵⁸„Slyšeli jsme ho říkat: Já zbořím tento chrám udělaný rukama a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukama udělaný.“ ⁵⁹Ale ani zde se jejich svědectví neshodovala. ⁶⁰Tu velekněz vstal, postavil se uprostřed a otázal se Ježíše: „Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?“ ⁶¹On však mlčel a nic neodpověděl. Opět se ho velekněz zeptal: „Jsi ty Mesiáš, Syn Požehnaného?“ ⁶²Ježíš řekl: „Já jsem. A uzzíte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.“ ⁶³Tu velekněz roztrhl svá roucha a řekl: „Nač ještě potřebujeme svědky? ⁶⁴Slyšeli jste rouhání. Co o tom soudíte?“ Oni pak všichni rozhodli, že je hoden smrti.“

Lukáš 22,66–71:

⁶⁶„Jakmile nastal den, shromáždili se starší lidu, velekněží a zákoníci, odvedli ho před svou radu a řekli mu: ⁶⁷„Jsi-li Mesiáš, pověz nám to.“ Odpověděl jim: „I když vám to řeknu, neuvěříte. ⁶⁸Položím-li otázku já vám, neodpovíte. ⁶⁹Ale od této chvíle bude Syn člověka

sedět po pravici všemohoucího Boha.“⁷⁰Tu řekli všichni: „Jsi tedy Syn Boží?“ On jim odpověděl: „Vy sami říkáte, že já jsem.“⁷¹Oni řekli: „Nač ještě potřebujeme svědectví. Vždyť jsme to slyšeli z jeho úst.“

Měli bychom brát v úvahu také to, že žádný z evangelistů se osobně výsledku Ježíše nezúčastnil. A je třeba předpokládat, že v jednání před veleradou se odehrály i věci, které nikde v evangeliích znamenány nejsou. Ovšem ani takováto fakta, která nejsou zaznamenána, nemají vliv na osobu Ježíše ve světle víry.

Německý badatel H. Lietzmann uvedl studii právě této perikopy Mk 14,55–65, kde tvrdí, že celé toto místo je nehistorické, protože po zatčení Židé Ježíše nesoudili, ale rovnou předali římským úředníkům. A tvrdí, že uvedená perikopa je výsledek vyznání formulovaného prvotními křesťany. Zmínka o Sanhedrinu: „*A hned zrána se poradili velekněží, starší a zákoníci, celá rada; spoutali Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi*“ (Mk 16,1) vůbec nesouvisí s předcházejícím textem Mk 14,55–65. A dále, jak už bylo zmíněno, Ježíš by byl po vynesení rozsudku ukamenován.²⁸

Matouš 26, 59–64²⁹ vychází z Marka 14,53–58³⁰. Ale Lukáš 22,67–68³¹ a Matouš 22,64–65 vychází ze společné tradice.

Z textů vyplývá, že Ježíš byl postaven před Sanhedrin, který dopředu rozhodl o trestu smrti pro Ježíše a velekněží a velerada pouze hledali křivá svědectví proti Ježíšovi, za která by bylo možné Ježíše odsoudit. Ale nebylo možné najít dvě souhlasná křivá svědectví proti Ježíšovi.

Popis procesu před Sanhedrinem je u Matouše a Marka takřka totožný. Je to tím, že evangelista Matouš vyhází z Marka. Matouš se zmiňuje oproti Markovi, že židovští

²⁸ Srov.: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. Praha: Zvon, 1995, s. 331.

²⁹ Matouš 26, 59–64: ⁵⁹„Velekněží a celá rada hledali křivé svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti. ⁶⁰Ale nenalezli, ačkoli předstupovalo mnoho křivých svědků. Konečně přišli dva ⁶¹a vypovídali: On řekl: „Mohu zbořit chrám a ve třech dnech jej vystavět.“ ⁶²Tu velekněz vstal a řekl mu: „Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?“ ⁶³Ale Ježíš mlčel. A velekněz mu řekl: „Zapřísahám tě při Bohu živém, abys nám řekl, jsi-li Mesiáš, Syn Boží.“ ⁶⁴Ježíš odpověděl: „Ty sám jsi to řekl. Ale pravím vám, od nynějška uvidíte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.“

³⁰ Marek 14,53–58: ⁵³„Ježíše odvedli k veleknězi, kde se shromáždili nejvyšší kněží, starší a zákoníci. ⁵⁴Petr šel zpovzdálí za Ježíšem až dovnitř do veleknězova dvora, seděl tam spolu se sluhy a ohříval se u ohně. ⁵⁵Velekněží a celá rada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale nenalezali. ⁵⁶Mnozí sice proti němu křivě svědčili, ale jejich svědectví se neshodovala. ⁵⁷Někteří pak vystoupili a křivě proti němu svědčili: ⁵⁸„Slyšeli jsme ho říkat: Já zbořím tento chrám udělaný rukama a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukama udělaný.“

³¹ Lukáš 22,67–68: ⁶⁷„Jsi-li Mesiáš, pověz nám to.“ Odpověděl jim: „I když vám to řeknu, neuvěříte.

⁶⁸Položím-li otázku já vám, neodpovíte.

³¹ Lukáš 22,67–68: ⁶⁷„Jsi-li Mesiáš, pověz nám to.“ Odpověděl jim: „I když vám to řeknu, neuvěříte.

⁶⁸Položím-li otázku já vám, neodpovíte.

představitele hledali křivé svědectví proti Ježíšovi (Mt 26,59). U evangelistů Matouše a Marka hledá Sanhedrin obvinění proti Ježíšovi a to ve dvou bodech: vyhrožování zničením chrámu a prohlašování se za mesiáše. Popis, jaký je v Markovi, vypadá jako formální soud – zahrnuje mnoho elementů, svědectví svědků, rouhání a verdikt – smrt.

Podle evangelistů Matouše a Marka se soud před Sanhedrinem konal v noci v domě nejvyššího kněze.³² Zasedání se pravděpodobně uskutečnilo v Kaifášově paláci. Jestliže by měl být vydán rozsudek smrti, tak by musel zasedat celý Sanhedrin. Velerada nebyla možná oprávněna vydat rozsudek smrti, neboť jí bylo odepřeno potestas gladii, tedy právo na život a na smrt. Tak můžeme židovský proces popsat jako předběžné vyšetřování a závěr z tohoto zasedání byl předán k Pilátovi.³³

Všechno, co o soudu Ježíše před Sanhedrinem víme, je v rozporu s Mišnou, která byla ještě v době Ježíšova působení nepsaným soudním předpisem, který dostal písemnou formu až kolem roku 200 po Kr..

Je třeba také vzít v úvahu, že soudní jednání v době, kdy již začínala Pascha, bylo proti všem pravidlům. Na tuto skutečnost upozorňuje J. B. Souček v knize *Utrpení Páně podle evangelií*.³⁴

Zároveň je třeba podotknout, že veleradu, která odsoudila Ježíše, si nemůžeme představovat podle popisu v Mišně. V té době, kdy byl Ježíš odsouzen, neměla velerada funkci soudního dvora, ani neměla pevný počet členů a neměla pravidelná zasedání. Velekněz podle Josepha Flavia v té době svolával veleradu jen tehdy, když potřeboval poradu.

Ježíšovými protivníky byli hlavně saduceové. Když později roku 62 saducejský velekněz Annanius II. svolal zasedání Sanhedrinu, kde byl odsouzen k ukamenování Jakub - bratr Páně, farizeové na to reagovali tak, že byl Annanius II, svržen, protože zasedání Sanhedrinu, které Jakuba odsoudilo, bylo nezákonné – bylo svoláno bez vědomí farizeů. Jestliže před Ježíšovým ukřižováním došlo k zasedání Sanhedrinu, pak se jednalo o svévolné zasedání saduceů. Farizeové by neměli zájem odsoudit Ježíše k smrti.³⁵

Zde se ptáme, jak je možné, že byl Ježíš odsouzen k smrti, když proti němu neexistovalo svědectví dvou svědků. Sanhedrin neměl právo v takové situaci odsoudit

³² Lukáš 22,54: „Pak ho zatkli a odvedli do veleknězova domu...“

³³ Srov. GNILKA, Joachim. *Ježíš Nazaretský – Poselství a historie*, s. 261.

³⁴ Srov.: SOUČEK, J.B. *Utrpení páně podle evangelií*. Praha: Kalich, 1983, s. 130.

³⁵ Srov.: FLUSSER, David. *Ježíš*. Praha: Oikoyemh, 2002, s. 124.

někoho na smrt. Tím by bylo vysvětleno, proč měl Sanhedrin tolik naspěch s vynesením rozsudku. Pravděpodobně docházelo k něčemu, co porušovalo pravidla soudu v duchu tehdejšího práva Židů. Rozsudek smrti byl předem připravený (Lk 22,2)³⁶. Je otázkou, zda celé židovsko-římské soudní řízení bylo vůbec právním procesem.

Je třeba uvést i to, že Ježíšovy etické představy nebyly v rozporu s pojetím Židů. V židovství nebyl Ježíš nikdy považován za proroka, protože kázal na základě vlastního zmocnění. Proroci byli vždy pro židy kontroverzními osobami, protože důrazně oznamovali pravdu.

Matouš (26,66)³⁷ a Marek (14,64)³⁸ uvádějí, že velerada Ježíše odsoudila k smrti a pak předala Ježíše římskému prefektovi Pilátovi. Ale Sanhedrin nevyslovil rozsudek smrti přímo. Ten rozsudek by musel přímo vyslovit velekněz na základě postupného vyjádření všech členů Sanhedrinu. To se nestalo.

Z Lukášova evangelia vyplývá, že židovská velerada Ježíše přímo neodsoudila, ale předali Ježíše Pilátovi, římskému prefektovi. *„Tu povstalo celé shromáždění a odvedli ho k Pilátovi“*. (Lk 23,1).

Synoptická evangelia se shodují v tom, že se shromáždili velekněží, zákoníci a starší, aby soudili Ježíše (Mt 26,57, Mk 14,53, Lk 22,66).

Rozdíl mezi jednotlivými synoptickými evangelií je ten, že Marek a Matouš uvádějí, že celá rada hledala svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale to nenalezali. Pak se Ježíše ptali, zda je mesiáš. Po nepřímé Ježíšově odpovědi velekněz obvinil Ježíše z rouhání. Evangelista Lukáš uvádí dialog mezi veleknězem a Ježíšem a dotaz velerady, zda Ježíš je Syn Boží. Neuvádí křivé svědectví dvou svědků.

Podle výpovědi evangelistů Matouše a Marka shledává Sanhedrin na Ježíšovi vinu, Ježíš si zasluhuje smrt a byl odveden k Pilátovi. Podle evangelisty Lukáše byla na Ježíšovi shledána vina, aniž bylo přímo vyřčeno slovo „smrt“ a Ježíš byl odveden k Pilátovi.

³⁶ Lk 22,2: „Velekněží a zákoníci přemýšleli, jak by ho zahubili; báli se však lidu.“

³⁷ Mt 26,66: „Co o tom soudíte?“ Jejich výrok zněl: „Je hoden smrti.“

³⁸ Mk 14,64: „Slyšeli jste rouhání. Co o tom soudíte?“ Oni pak všichni rozhodli, že je hoden smrti.“

4.2.3.1. Sanhedrin

Nejvyšším židovským soudem byl Sanhedrin, řecky Synedrion, složený z velekněží, zákoníků a starších.

Skupinu kněží tvořili spolu s veleknězem i bývalí nositelé velekněžského úřadu, kteří si směli titul ponechat, i když ho byli zproštěni. Tito lidé nemohli mít pochopení pro Ježíše a jeho učení.

Druhou skupinu představovali starší, byli to nejvlivnější zástupci židovské aristokracie. Evangelista Lukáš nám představuje jednoho z nich: Josefa z Arimatie.

Třetí skupinu ve veleradě tvořili zástupci zákoníků.³⁹

Předpisy, podle kterých Sanhedrin soudil byly obsaženy v židovském zákoníku Mišna, která je nejstarší částí Talmudu. V Mišně jsou také obsaženy rozsudky pro jednotlivé přečiny a závazné způsoby vykonání hrdelních rozsudků. V době Ježíšově neměla ještě Mišna písemnou formu, kterou nabyla kolem roku 200.

Jak je výše uvedeno, staršími byli převážně saduceové, zákoníky byli převážně farizeové. Saduceové a farizeové měli rozdílné náboženské pojetí.

Saduceové požadovali hlubší upevnění psané Tóry, zavrhovali ústní podání Tóry. Nevěřili v nesmrtelnou duši a ve vzkříšení mrtvých. Oběti pro ně byly mnohem důležitější než modlitba. Saduceové zanikli se zbořením chrámu Římany roku 70.

Farizeové dávali důraz na Božskou autoritu Tóry a to i v ústním podání. Věřili v anděly, v existenci nesmrtelné duše, ve vzkříšení mrtvých a v to, že lidské konání je částečně předurčeno a nezávisí jen na vůli člověka. Říkali, že Bůh je všude. Jako soudci byli známi mírnějšími rozsudky, než dávali saduceové.⁴⁰

Největší nenávist vůči Ježíšovi vycházela od saduceů, kteří na rozdíl od Ježíše dávali důraz na psanou Tóru.

Nevíme, zda Sanhedrin měl či nikoli plné právo vydat rozsudek a proč musel odsouzeného ještě poslat k římskému prefektovi. Sanhedrin neměl soudní pravomoc, pokud se týkalo skutků pobuřování a vzpoury. V obou verzích Talmudu je uvedeno, že soudní pravomoc v případě hrdelního zločinu byla Sanhedrinu odňata roku 30 po Kr.⁴¹

³⁹ Srov.: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. s. 330.

⁴⁰ Srov.: LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?* S. 24.

⁴¹ Srov.: LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?* S. 22.

Z Markova evangelia se zdá, že nevinný Ježíš byl postaven před Sanhedrin, který dopředu rozhodl o trestu smrti a pouze hledal záminku, za kterou by bylo možné Ježíše odsoudit. Ale nebylo možné najít dvě souhlasná svědectví o Ježíšově provinění.⁴²

Po vyřčení rozsudku Sanhedrinem dalo by se očekávat, že bude zároveň vyřčen způsob vykonání rozsudku. To se nestalo a Ježíš byl odveden k římskému prefektovi Pontiu Pilátovi, který zprvu na Ježíšovi neshledával žádnou vinu. Teprve později byl Ježíš Pontiem Pilátem odsouzen k smrti.

Je známé, že Ježíš měl v židovské radě své příznivce: Ti by jistě vznesli námitky proti rozsudku. Byli to Nikodém (Jan 3,1–2)⁴³ a Josef z Arimatie (Lk 23,50)⁴⁴, který si po smrti Ježíše vyžádal jeho tělo, aby je mohl pohřbít.

4.2.3.2. Mišna a její obsah týkající se soudních procesů s rozsudkem trestu smrti

Budeme-li Ježíšův proces před židovskou veleradou považovat za soudní jednání před Sanhedrinem, pak nastávají pochybnosti o protiprávnosti tohoto jednání. A to v mnoha ohledech, které jsou v rozporu s Mišnou, tedy nejstarším zákoníkem. Podle něho Židé soudili a v něm byly uchovány staré soudní tradice Židů.

Někteří badatelé argumentují tím, že není přesně podloženo, jak Mišna vypadala v Ježíšově době, vzhledem k tomu, že nabyla písemnou formu až kolem roku 200 po Kr.. I tak Mišna uchovala nejstarší tradice, které objasňují soud s Ježíšem.

Badatel Geza Vermes upozorňuje na skutečnost, že Mišna poukazuje na to, že hrdelní tresty nelze vyhlásit v den soudního výsledku. Výrok soudu musí být vyřčen až druhý den, a proto se soudní řízení nesmí konat v předvečer soboty nebo svátku.

Když porovnáme Mišnu s tím, jak podle evangelistů vypadal soud s Ježíšem, najdeme tyto rozpory:⁴⁵

- A. Žádné soudní rozhodnutí se nesmělo konat o sabatu, svátku a v předvečer svátku. Zde podle evangelistů došlo k soudu v noci před svátkem.
- B. Hrdelní soud se směl konat jen za plného denního světla, tedy od časného rána do pozdního odpoledne. Podle evangelistů ale došlo k soudu v noci ze čtvrtka na pátek.

⁴² Mk 14,55: Velekněží a celá rada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale nenalezali.

⁴³ Jan 3,1–2: „Mezi farizeji byl člověk jménem Nikodém, člen židovské rady.“

⁴⁴ Lk 23,50: „Členem židovské rady byl muž jménem Josef, člověk dobrý a spravedlivý“.

⁴⁵ LAPIDE, Pinchas: *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?* s. 62–64.

- C. Rozsudek smrti nesměl být vynesena v den přelíčení, ale až následujícího dne, aby se velerada mohla vyspat a ještě jednou mohla zhodnotit svoje rozhodnutí. Podle evangelistů ale došlo k rozhodnutí okamžitě.
- D. Proces se směl konat pouze v chrámovém okrsku – v chrámové komnatě z tesaných kvádrů. Nesměl se konat v soukromých domech. Evangelium Marka ale budí dojem, že se soud konal v domě velekněze Kaifáše.
- E. Rouháním, které se trestalo smrtí, bylo vyslovení Nejsvětějšího jména Božího, tedy vyslovení tetragramu. Nic takového ale Ježíš nevyřkl. Dalšími hrdelními zločiny byly homosexualita, cizoložství, incest, sodomie, vražda, věštění, modloslužba, znesvěcení sabatu a prostituce kněžovy dcery.
- F. Mlčení obžalovaného neplatilo za doznání podle Mišny. Platilo za doznání jen podle římského práva. V případě Ježíše došlo k porušení zákona Židů.
- G. Nikdo nesměl být uznán vinným jen na základě vlastního doznání bez svědectví dvou shodných svědeckých výpovědí. I zde došlo v případě Ježíše k porušení zákona Židů. (Nu 35, 30)⁴⁶
- H. U hrdelních procesů začínalo každé přelíčení obranou obviněného. Ježíšovi nebyla obrana umožněna.
- I. Při vynášení rozsudku se musel nejprve vyjádřit nejmladší soudce, aby nemohl být ovlivněn výroky starších kolegů. Pak postupně se vyjadřovali starší soudci a nakonec velekněz. Podle evangelistů ale nejprve mluvil velekněz.
- J. Jeden ze soudců musel vystupovat jako obhájce obžalovaného bez hlasovacího práva proti němu. Ale evangelista Marek říká 14, 64: „*Oni pak všichni rozhodli, že je hoden smrti.*“
- K. Kněžím bylo výslovně zakázáno Tórou trhat svoje roucha.
- L. Soudcové i svědkové museli přísahou potvrdit pravdivé jednání.
- M. K rozsudku smrti nestačila většina Sanhedrinu, musel o tom Sanhedrin rozhodnout všemi hlasy. V Ježíšově případě došlo k aklamacii.
- N. Tresty smrti byly vykonávány ukamenováním, zardoušením, stětím a upálením. Ježíš byl ale ukřižován – tak popravovali Římané ty osoby, které nebyly římskými občany.

Z Mišny je vidět, že v ní byl důkladně promyšlený systém právní ochrany obviněného a zvláště obviněného z hrdelního zločinu tak, aby nemohlo dojít k justičnímu omylu.

Podle Mišny je rozporuplný výrok evangelisty Marka: „*Oni pak všichni rozhodli, že je hoden smrti.*“ (Mk 14,64). Nikdy rozsudek Sanhedrinu nesměl být vynesena aklamacii, členové Sanhedrinu se museli vyjadřovat postupně od nejmladšího soudce, nakonec se vyjadřoval velekněz. Synoptická evangelia uvádějí vynesení rozsudku aklamacii.

⁴⁶ Nu 35,30: „Bude možno odsoudit k smrti jen podle výpovědi několika svědků.“

Podle evangelistů velekněz roztrhl svoje roucha. To bylo Mišnou zakázané. Zákaz má oporu v Leviticu: „*Neroztrhnete svá roucha, abyste nezemřeli. Na celou pospolitost by dolehl hněv.*“ (Lv 10,6).

Podle evangelií nikdo nebyl brán do přísahy. Z úst velekněze zazněla sice podobná slova, ale ta slova nebyla přísahou: „*Zapřísahám tě při Bohu živém.*“ (Mt 26,63).

Na rozpory mezi Mišnou a evangelií upozornil badatel Pinchas Lapide⁴⁷

Po srovnání všech skutečností, které o Ježíšově soudu z evangelií víme, shledáváme, že jsou v rozporu s Mišnou. I kdybychom Mišnu neznali, i pak je zřejmé, že Sanhedrin nesměl soudit v předvečer soboty a svátku a v sobotu a ve svátek. Trest smrti musel být vyneset následující den po soudu, ale nebylo by jej dovoleno vynést o svátku a v sobotu. Tato hlavní zásada v případě Ježíšova soudu byla porušena. Dokonce, kdybychom vzali opět v úvahu Mišnu, nerespektování sabatu bylo hrdelním zločinem.

Je otázkou, proč Sanhedrin porušil posvátná pravidla soudu kvůli Ježíšovi. Nabízí se úvaha, že Sanhedrin musel poslechnout římského prefekta Piláta, který se obával neklidu o svátku Paschy, kdy v Jeruzalémě byly davy poutníků. Kdyby došlo k nepokojům, byl by Pilát veden k zodpovědnosti římským císařem.

Tak, jak je Ježíšův soud popsán synoptickými evangelisty, nemohl vůbec proběhnout, pokud by byl zákonný. Zřejmě tedy Ježíšův soud proběhl nezákonně, což také vysvětluje, proč měl Židé tolik naspěch. Pokud se týká rozsudku, ten byl předem připravený a odsouzení Ježíše veleradou mělo být jen formální.

Druhým problémem pro odsouzení Ježíše Židy byl svátek Paschy. Před svátky měl zajisté velekněz starosti s jejich přípravou. A tak by bylo i těžké pro Sanhedrin se společně sejít.

4.2.4. Ponižování Ježíše veleknězovými sluhy

„*Pak mu plivali do obličeje, bili ho po hlavě, někteří ho tloukli do tváře a říkali: Hádej, mesiáši, kdo tě udeřil?*“ (Mt 26,67–68).

„*Někteří na něj počali plivat, zakrývali mu obličej, bili ho po hlavě a říkali mu: „Prorokuj!“ A sluhové ho tloukli do tváře.*“ (Mk 14,65).

„*Muži, kteří Ježíše hlídali, posmívali se mu a bili ho, zavázali mu oči a ptali se ho: Hádej, proroku, kdo tě uhodil? A ještě mnoha jinými slovy ho uráželi.*“ (Lk 22,63–65)

⁴⁷ LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?* s. 64.

Zde není Lukáš závislý na Markovi.

Všichni synoptičtí evangelisté líčí nelidské zacházení s Ježíšem před židovskou veleradou. Podle Deuteronomia tomu, kdo se rouhal, nenáleželo lidské zacházení.

4.3. Výpověď evangelisty Jana o Ježíšově procesu

4.3.1. Vznik Janova evangelia

Janovo evangelium je z konce 1. století. Je výsledkem teologické reflexe. Janovo evangelium se od synoptických evangelií liší obsahem, stylem i jazykem. V Janově evangeliu není obsažena synoptická látka a toto evangelium předpokládá, že Ježíšovo veřejné působení trvalo tři roky. Píše se v něm, že Ježíš byl ukřižován den před svátkem Paschy (Jan 14,13)⁴⁸.

Nejstarší fragment Janova evangelia je papyrus P52, nalezený v Egyptě, patří Universitě v Manchesteru. Tento papyrus byl Brity identifikován roku 1935 jako Janovo evangelium, a to Jan 18,31–33 a Jan 18,37–39 a tento fragment byl datován 125 po Kr.. Když uvážíme, že text musel být opisovaný a distribuovaný a musel být dopravený na místo, kde byl nalezen, pokládáme vznik Janova evangelia do posledních roků 1. století.⁴⁹

Pokud se týká Janova evangelia, zdá se být časově více věrohodné než synoptická evangelia. O Janově evangeliu se zprvu vědci domnívali, že Ježíšův učedník Jan jej sám sepsal ze svých vzpomínek na Ježíše. Jan žil v Efesu až do roku 98. Kolem roku 180 napsal církevní otec Ireneus, že Jan Zebedeův žil v Efesu do pozdního věku a tam sepsal evangelium. Je zvláštní, že by Jan Zebedeův, který byl původně rybářem, napsal v pozdním věku evangelium v dokonalé řečtině.

Později Bultmann předložil teorii tří pramenů, ze kterých vzniklo evangelium. Dnes existuje teorie, že Janovo evangelium vzniklo podobným procesem jako evangelia synoptická.⁵⁰

⁴⁸ Jan 14,13: „Byl den přípravy před svátky velikonočními, kolem poledne...“

⁴⁹ Srov.: COLELLA, Mauriti. *The Trial of Jesus, Historic – Juridical Analysis*. Università degli Studi di Napoli: 2006, s. 35.

⁵⁰ BROŽ, Jaroslav. *Janovo evangelium a tři listy*. [17-2-2013]
<<http://ktf.cuni.cz/~brozj/distancni/jan.html>>

Evangelista si byl vědom, že předává učení Krista a Kristus je Boží Syn. Evangelium ve svém schématu znázorňuje, že Kristus vyšel od Otce, přišel na svět s posláním od Otce, vrátil se k Otcí.

Jan jako jediný z evangelistů vysvětluje pozadí soudu s Ježíšem: proč byl Ježíš předveden před Piláta (Jan 18,14⁵¹, 19,12–13)⁵², který Ježíše odsoudil k smrti, i když jej považoval za nevinného – obával se udání ze strany Židů k císaři Tiberiovi, že nepotrestal člověka, který představoval nebezpečí pro římský stát. Sanhedrinu nebylo dovoleno odsoudit nikoho k smrti, ale panovala tam hlavně ze strany saduceů obrovská nenávisť proti Ježíšovi a snaha odsoudit Ježíše na smrt.⁵³

4.3.2. Zatčení Ježíše

Jan 18,3–12:

³„Jidáš vzal s sebou oddíl vojáků, k tomu stráž od velekněží a Farizeů a přišli tam s pochodněmi, lucernami a zbraněmi. ⁴Ježíš, který věděl všechno, co ho má potkat, vyšel a řekl jim: „Koho hledáte?“ ⁵A oni řekli: „Ježíše Nazaretského“. Řekl jim: „ To jsem já.“ Stál s nimi i Jidáš, který ho zradil. ⁶Jakmile jim řekl „ To jsem já“ couvli a padli na zem. ⁷Opět se jich otázal: „Koho hledáte?“ A oni řekli „Ježíše Nazaretského.“ ⁸Ježíš odpověděl: „Řekl jsem vám, že to jsem já. Hledáte-li mne, nechte ostatní odejít.“ ⁹Tak se mělo naplnit slovo, které řekl: „Z těch, které jsi mi dal, neztratil jsem ani jednoho.“ ¹⁰Šimon Petr vytasil meč, který měl u sebe, zasáhl jednoho veleknězova sluhu a uťal mu ucho. Ten sluha se jmenovala Malchos. ¹¹Ježíš řekl Petrovi: „Schovej ten meč do pochvy! Což nemám pít kalich, který mi dal Otec?“ ¹²Vojáci s důstojníkem a židovská stráž se zmocnili Ježíše a spoutali ho.“

Evangelista Jan se shoduje se synoptiky, když říká, že Jidáš znal to místo (kam přivedl zatýkající), protože tam býval s Ježíšem, čímž potvrzuje to, že Jidáš byl Ježíšův učedník.

Odlišné od synoptiků je u evangelisty Jana místo zatčení Ježíše. Jan uvádí, že k zatčení došlo za potokem Cedron, kde byla zahrada. Vzhledem k tomu, že potok Cedron protéká údolím Cedron na východ od Jeruzaléma a na východ od Jeruzaléma

⁵¹ Jan 18,14: „Byl to ten Kaifáš, který poradil Židům, že je lépe, aby jeden člověk zemřel za lid“.

⁵² Jan 19,12–13: „Od té chvíle ho Pilát usiloval propustit. Ale Židé křičeli: „Jestliže ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se vydává za krále, je proti císaři.“

⁵³ BROŽ, Jaroslav. *Janovo evangelium a tři listy*. [17-2-2013]
<<http://ktf.cuni.cz/~brozj/distancni/jan.html>>

byla i getsemanská zahrada, dá se uvažovat, že místo zatčení Ježíše je u všech evangelistů jedno a totéž. Další odlišností je uvedení obou jmen – jméno Petra, který usekl ucho veleknězovu sluhovi a jméno veleknězova sluhy Malchos. Jan neuvádí, že Jidáš políbil Ježíše, ale Ježíš se podle Jana prohlásil sám (Jan 18,4).

Evangelista Jan se liší od synoptiků popisem, že Jidáš vzal s sebou vojáky s důstojníkem, stráž od velekněží a farizeů (Jan 18,3). Z toho popisu lze předpokládat, že se zatýkání Ježíše zúčastnili římsí vojáci. Ale účast římských vojáků je z různých důvodů nepravděpodobná. Kohortu tvořilo 600 mužů, a tak oddíl vojáků, o kterém se Jan zmiňuje musíme brát s rezervou. Pro tajné zatčení Ježíše vzít tak velké množství vojáků se zdá nepřiměřené.

Kdyby byl Ježíš zatčen římskými vojáky, nebyl by veden před velekněze Annáše, ale byl by odveden do pevnosti Antonia. Jan použil výrazy označující útvar římských vojáků pro označení židovského vojenského oddílu. Židé disponovali pouze chrámovou stráží.

4.3.3. Ježíš přiveden k Annášovi

Evangelista Jan neuvádí nic o výsledku Ježíše před Sanhedrinem. Píše jen:

²⁸„Od Kaifáše vedli Ježíše do místodržitelského paláce. Bylo časně zrána. Židé sami do paláce nevěšli, aby se neposkvřili a mohli jíst velikonočního beránka. ²⁹Pilát vyšel k nim ven a řekl: „Jakou obžalobu vznášíte proti tomu člověku?“ (Jan 18, 28–29).

Jan 18,13

„Přivedli ho nejprve k Annášovi; byl totiž tchánem Kaifáše, který byl toho roku veleknězem.“

Jan 18,19–24

¹⁹„Velekněz se dotazoval Ježíše na jeho učedníky a na jeho učení. ²⁰Ježíš mu řekl: „Já jsem mluvil k světu veřejně. Vždycky jsem učil v synagoze i v chrámě, kde se shromažďují všichni Židé a nic jsem neučil tajně, ²¹Proč se mě ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem říkal. Ti přece vědí, co jsem řekl.“ ²²Po těch slovech jeden ze strážců, který stál poblíž, udeřil Ježíše do obličeje a řekl: „Tak se odpovídá veleknězi?“ ²³Ježíš mu odpověděl: „Řekl-li jsem něco špatného, prokaž, že je to špatné. Jestliže to bylo správné, proč mne biješ?“ ²⁴Annáš jej tedy poslal spoutaného k veleknězi Kaifášovi.“

Ježíš byl odveden nejprve k Annášovi, bývalému veleknězi, který zastával úřad v letech 6–15. Jeho dcera byla provdaná za velekněze Kaifáše.

Annáš se v jednání s Ježíšem dopustil nezákonnosti. Začal Ježíše vyslýchat, ale bylo to proti hebrejskému zákonu, protože soudní proces byl vždy zahájen svědectvím svědků a nikoli zástupcem soudní moci.⁵⁴

Rozhovor mezi Ježíšem a Annášem zaznamenává pouze Janovo evangelium. Je možné, že Jan, když píše o tom, že Ježíše přivedli k Annášovi (Jan 18,12), myslí tím, že Ježíše přivedli do domu Annáše.

Podle evangelisty Jana byl Ježíš odveden z getsemanské zahrady do města do domu velekněze Annáše, který byl tchánem úřadujícího velekněze Kaifáše. Úřadující nejvyšší velekněz Josef Kaifáš úřadoval v období 18–36 a patřil k silné a vlivné židovské rodině.

Židům připadal Ježíš nebezpečný. Jestliže by byl Mesiášem, ohrozilo by to chrám a kult, a tedy společenské a finanční postavení chrámové hierarchie.⁵⁵ O tom píše i evangelista Jan, který jako jediný evangelista popisuje reálnou příčinu soudu s Ježíšem.

„Byl to ten Kaifáš, který poradil Židům, že je lépe, aby jeden člověk zemřel za lid“. (Jan 18,14).

Evangelista Jan popisuje výslech před Annášem jako neformální, bez přítomnosti velerady. Kaifáš se pak zřejmě rozhodl nechat odvést Ježíše k Pilátovi na základě předběžného výslechu u Annáše.

Josef Blinzler v knize *The Trial of Jesus* se pozastavuje nad tím, že *„... je těžké uvěřit, že nejprve byl Ježíš odveden k tchánovi úřadujícího velekněze, který byl bývalým veleknězem.“* Tak komentuje Josef Blinzler pasáž Janova evangelia.⁵⁶

Jan podává zprávu o tom, že se velekněz ptal Ježíše na jeho učení. V tom se od synoptických evangelií liší.

Jak probíhal výslech Ježíše Kaifášem, nebo zda vůbec probíhal, evangelista Jan nepíše. Píše jen, že: *„Od Kaifáše vedli Ježíše do místodržitelského paláce.“* (Jan 18, 28).

Podle evangelisty Jana byl Ježíš odveden k Pilátovi, aniž Židé Ježíše vůbec soudili.

Jan jako jediný z evangelistů hovoří o výslechu Ježíše před Annášem. Můžeme se domnívat, že velekněží Annáš a Kaifáš byli zastánci směru, kteří proklamovali saducejové, kteří neuznávali právní dedukce Zákona. Ovšem doklad o tom, že oba velekněží byli saduceové máme jen na základě jednoho verše:

⁵⁴ Srov.: BÍLÝ, Jiří. *Ježíšův proces ve světle římského a hebrejského práva*, s. 383.

⁵⁵ Srov.: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*, s. 326.

⁵⁶ Srov.: BLINZLER, Josef. *The Trial of Jesus*. Westminster: The Newman Press, 1959, s. 67.

„Ale velekněz a jeho stoupenci, totiž saducejská strana, byli naplněni závistí“ (Sk 5,17).

4.4. Společné události Ježíšova procesu v evangeliích

4.4.1. Jidáš

Zrazení Ježíše Jidášem je popsáno ve všech čtyřech evangeliích a tím i zatčení Ježíše začíná. Je mnoho teorií, proč Jidáš zradil Ježíše⁵⁷: chtěl peníze, žárlil na Ježíšův úspěch u lidu, chtěl odstranit Ježíše a tak radikalizovat skupinu Dvanácti a uskutečnit povstání, pokládal Ježíše za člověka ničícího Tóru. Není jasné, jak vypadalo Jidášovo udání a jaký nový poznatek o Ježíšovi mělo přinést. Ježíš byl veřejně známou osobou, kázal veřejně v synagoze i v chrámu, všichni znali, co dělá a co říká.

Když na Poslední večeři pojedl Ježíš s učedníky, Jan byl vedle Ježíše. „*Jeden z učedníků, kterého Ježíš miloval, byl u stolu po jeho boku.*“ (Jan 13,23).

Podle evangelisty Jana říká potom Ježíš: „*Jeden z vás mne zradí.*“ (Jan 13,21). Pak říká: „*Je to ten, pro kterého omočím tuto skývu, vzal ji a dal ji Jidášovi Iškariotskému, synu Šimonovu.*“ (Jan 13,26). Aby Ježíš mohl skývu podat Jidášovi, musel být po boku Ježíše z druhé strany, tedy na důležitém místě v zasedacím pořádku.

Ježíš pak říká: „*Co chceš učinit, učiň hned.*“ (Jan 13,27). Pak je v Janově evangeliu: „*Pane, jak to, že se chceš dát poznat nám, ale ne světu?*“ (Jan 14,22).

Je možné, že někteří z Dvanácti usilovali o radikalizaci a o povstání a Jidáš chtěl Ježíše odstranit.

Pinchas Lapide upozorňuje na hypotézu badatele Alfréda Loisy, podle kterého je postava Jidáše Iškariotského výmyslem.⁵⁸ Dále uvádí úvahu, kterou napsal Goethe, podle této úvahy Jidáš Iškariotský svojí zradou chtěl uspišit cíl – chtěl Ježíše přimět k zázraku a tak ukázat Ježíšův mesiášský nárok. Když Jidáš poznal svůj omyl, spáchal sebevraždu.⁵⁹

Ale také u několika ostatních vědců je Jidášova postava záhadou. Jidáš je v celém příběhu v zásadě epizodní postavou, negativním příkladem učedníka, který zraňuje, odpadá od Ježíše.

⁵⁷ Srov.: LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?*. Brno: CDK, 1995, s. 61–63.

⁵⁸ Srov.: LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?*. s. 33.

⁵⁹ Srov.: LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?* s. 33.

4.4.2. Petrovo zapření

Petrovo zapření Krista je uvedeno ve všech čtyřech evangeliích.

Podle synoptických evangelií Petr zapřel Krista třikrát. Evangelista Jan uvádí pouze to, že Petr zapřel Krista.

Ježíš věděl, že bude Petrem zapřen, jak se o tom zmiňují synoptická evangelia:

„Dříve než kohout zakokrhá, třikrát mne zapřeš.“ (Mt 26,75).

„Dřív než kohout dvakrát zakokrhá, třikrát mne zapřeš“ (Mk 14,72).

„Dřív, než dnes kohout zakokrhá, zapřeš mne třikrát.“ (Lk 22,61).

„Petr opět zapřel a v tom zakokrhal kohout.“ (Jan 18,27).

4.4.3. Politický proces před Pilátem

4.4.3.1. Ježíš veden k Pilátovi

Matouš 27,1–2:

„Když bylo ráno, uradili se všichni velekněží a starší lidu proti Ježíšovi, že ho připraví o život. Spoutali ho, odvedli a vydali vladaři Pilátovi.“

Marek 15,1:

„A hned zrána se poradili velekněží, starší a zákoníci, celá rada, spoutali Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi.“

Lukáš 23,1:

„Tu povstalo celé shromáždění a odvedli Ježíše k Pilátovi.“

Jan 18,28–29:

„Od Kaifáše vedli Ježíše do místodržitelského paláce. Bylo časně zrána. Židé sami do paláce nevešli, aby se neposkvřili a mohli jíst velkonočního beránka. Pilát vyšel k nim ven a řekl: „Jakou obžalobu vznášíte proti tomu člověku?“

Z uvedených textů vzniká dojem, že Sanhedrin nevydal rozsudek. Vydat jej ani nemohl, neboť neexistovala dvě shodná svědectví proti Ježíšovi, i když Židé vyjádřili názor, že Ježíš je hoden smrti. Jeho odsouzení zřejmě zůstalo jen v rovině názoru, nikoli řádného rozsudku. Proto byl Ježíš odveden k Pilátovi v naději, že ten Ježíše odsoudí.

Je také možné, že Pilát jako představitel státní moci musel každý rozsudek Sanhedrinu ratifikovat.

Židé využili toho, že Pilát se zdržoval na velikonoční svátky v Jeruzalémě. Možná v celém případě chtěli využít Pilátovy přítomnosti v Jeruzalémě.

Je zvláštní, že v Janově evangeliu není obsažen žádný soud před židovským tribunálem.

Židé předstoupili před Piláta a on vyšel k nim. To proto, že do praetoria, kde se prokurátor za pobytu v Jeruzalémě zdržoval, Židé nevstupovali. Podle Židů každý, kdo vkročil do domu pohana, byl sedm dní nečistý. Pilát se zeptal: „*Jakou obžalobu vznášíte proti tomu člověku?*“ *Odpověděli: „Kdyby nebyl zločinec, nebyli bychom ti ho vydali“* (Jan 18, 29–30). Židé jasným obviněním Ježíše jako zločince dávají Pilátovi najevo, že si nepřejí, aby Pilát jejich obžalobu zkoumal, ale pouze jí potvrdil. Pilát si je vědom, že provinilce, který nebyl obžalovaný, nelze odsoudit. Je možné, že Pilát měl tušení o jeho nevinně a o nenávisti, kterou k němu Židé cítili. A tak jim stroze odpověděl: „*Vezměte si ho Vy a sud'te podle svého zákona. Židé mu odpověděli: „Nám není dovoleno nikoho popravít.“* (Jan 18, 31).

4.4.3.2. Ježíš před Pilátem

Matouš 27,11–26:

¹¹ „A Ježíš byl postaven před vladaře. Vladař mu položil otázku: „Ty jsi král Židů?“ Ježíš odpověděl: „Ty sám to říkáš.“ ¹²Na žaloby velekněží a starších nic neodpovídal. ¹³Tu mu řekl Pilát: „Neslyšíš, co všechno proti tobě svědčí?“ ¹⁴On mu však neodpověděl ani na jedinou věc, takže se vladař velice divil. ¹⁵O svátcích měl vladař ve zvyku propouštět zástupu jednoho vězně, kterého si přáli. ¹⁶Tehdy tam měli pověstného vězně, jménem Barnabáš. ¹⁷Když se zástupy shromáždily, řekl jim tedy Pilát: „Koho vám mám propustit, Barnabáše nebo Ježíše, zvaného Mesiáš?“ ¹⁸Věděl totiž, že mu ho vydali ze zášti. ¹⁹Když seděl na soudné stoličce, poslala k němu jeho žena se vzkazem: „Nezačínej si nic s tím spravedlivým! Dnes mě kvůli němu pronásledovaly zlé sny.“ ²⁰Velekněží a starší však přiměli zástup, aby si vyžádali Barnabáše a Ježíše zahubili. ²¹Vladař jim řekl: „Koho vám z těch dvou mám propustit?“ Oni volali: „Barnabáše!“ ²²Pilát jim řekl: „Co tedy mám učinit s Ježíšem zvaným Mesiáš?“ Všichni volali: „Ukřižovat!“ ²³Namítl jim: „Čeho se vlastně dopustil?“ Ale oni ještě víc křičeli: „Ukřižovat!“ ²⁴Když Pilát viděl, že nic nepořídí, ale že pozdvižení je čím dál větší, omyl si ruce před očima zástupu a pravil: „Já nejsem vinen krví toho člověka; je to vaše věc.“ ²⁵A všechen lid mu odpověděl: „Krev jeho na nás a na naše děti!“ ²⁶Tu jim propustil Barabáše, Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován.“

Marek 15,2–15:

² „Pilát se ho otázel: „Ty jsi král Židů?“ On mu odpověděl: „Ty sám to říkáš.“ ³ Velekněží na něj mnoho žalovali. ⁴ Tu se ho Pilát znovu otázel: „Nic neodpovídáš? Pohled, co všechno na tebe žalují.“ ⁵ Ježíš však už nic neodpověděl, takže se Pilát divil. ⁶ O svátcích jim propouštěval jednoho vězně, o kterého žádali. ⁷ Ve vězení byl mezi vzbouřenci, kteří se při vzpouře dopustili vraždy, muž jménem Barnabáš. ⁸ Zástup přišel Piláta požádat o to, v čem jim obvykle vyhověl. ⁹ Pilát jim na to řekl: „Chcete, abych vám propustil židovského krále?“ ¹⁰ Věděl totiž, že mu ho velekněží vydali ze zášti. ¹¹ Velekněží však podnítily zástup, ať jim raději propustí Barnabáše. ¹² Pilát se jich znovu zeptal: „Co tedy mám učinit s tím, kterému říkáte židovský král?“ ¹³ Tu se znovu dali do křiku: „Ukřižuj ho!“ ¹⁴ Pilát jim řekl: „A čeho se vlastně dopustil?“ Oni však ještě víc křičeli: „Ukřižuj ho!“ ¹⁵ Tu Pilát, aby vyhověl zástupu, propustil jim Barnabáše, Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován.“

Lukáš 23,2–5:

² „Vznesli proti němu žalobu: „Podle našeho zjištění rozvrací tento člověk náš národ, brání odvádět císaři daně a prohlašuje se za Mesiáše krále.“ ³ Pilát mu položil otázku: „Ty jsi král Židů?“ On mu odpověděl: „Ty sám to říkáš.“ ⁴ Pilát řekl velekněžím a zástupům: „Já na tomto člověku žádnou vinu neshledávám.“ ⁵ Ale oni na něj naléhali: „Svým učením pobuřuje lid po celém Judsku, začal v galilei a přišel až sem.“

Lukáš 23,13–16:

¹³ „Pilát svolal velekněze, členy rady i lid ¹⁴ a řekl jim: „Přivedli jste přede mne tohoto člověka, že pobuřuje lid, já jsem ho jak vidíte před vámi vyslechl a neshledal jsem na něm nic, z čeho jej obviňujete. ¹⁵ Ani Herodes ne, vždyť nám ho poslal zpět. Je zřejmé, že nespáchal nic, proč by zasluhoval smrt. ¹⁶ Dám ho na místě potrestat a pak ho propustím.“

Lukáš 23,20–23:

²⁰ „Tu k nim Pilát znovu promluvil, neboť chtěl Ježíše propustit. ²¹ Avšak oni křičeli: „Na kříž, na kříž s ním!“ ²² Promluvil k nim potřetí: „Čeho se vlastně dopustil? Neshledal jsem na něm nic, proč by měl zemřít. Dám ho zbičovat a pak ho propustím.“ ²³ Ale oni na něm s velkým křikem vymáhali, aby ho dal ukřižovat a jejich křik se stále stupňoval.“

Jan 18,29–38:

²⁹ „Pilát vyšel k nim ven a řekl: „Jakou obžalobu vznášíte proti tomu člověku?“ ³⁰ Odpověděli mu: „Kdyby nebyl zločinec, nebyli bychom ti ho vydali.“ ³¹ Pilát jim řekl: „Vezměte si ho vy a suďte podle svého zákon!“ Židé mu odpověděli: „Nám není dovoleno nikoho popravit.“ ³² To aby se naplnilo slovo Ježíšovo, kterým naznačil, jakou smrtí má zemřít. ³³ Pilát vešel opět do svého paláce, zavolal Ježíše a řekl mu: „Ty jsi král židovský?“ ³⁴ Ježíš odpověděl: „Říkáš to sám od sebe, nebo ti to o mně řekli jiní?“ ³⁵ Pilát odpověděl: „Jsem

snad Žid? Tvůj národ a velekněží mi tě vydali. Čím ses provinil?“³⁶ Ježíš řekl: „Moje království není z tohoto světa. Kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali, abych nebyl vydán Židům, mé království však není odtud.“³⁷ Pilát mu řekl: „Jsi tedy přece král?“ Ježíš odpověděl: „Ty sám říkáš, že jsem král. Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“³⁸ Pilát mu řekl: „Co je pravda?“ Po těch slovech vyšel opět k Židům a řekl jim: „Já na něm žádnou vinu nenalézám.“

Jan 19,4–16:

⁴ „Pilát znovu vyšel a řekl Židům: „Hleďte, vedu vám ho ven, abyste věděli, že na něm nenalézám žádnou vinu.“⁵ Ježíš vyšel ven s trnovou korunou na hlavě a v purpurovém plášti. Pilát jim řekl: „Hle, člověk!“ Když ho velekněží a jejich služebníci uviděli, dali se do křiku: ⁶ „Ukřižovat! Ukřižovat!“ Pilát jim řekl: „Vy sami si ho ukřižujte! Já na něm vinu nenalézám.“⁷ Židé mu odpověděli: „My máme zákon a podle toho zákona musí zemřít, protože se vydával za syna Božího.“⁸ Když to Pilát uslyšel, ještě více se ulekl. ⁹ Vešel znovu do paláce a řekl Ježíšovi: „Odkud jsi?“ Ale Ježíš mu nedal žádnou odpověď. ¹⁰ Pilát mu řekl: „Nemluvíš se mnou? Nevíš, že mám moc tě propustit a mám moc tě ukřižovat?“¹¹ Ježíš odpověděl: „Neměl bys nade mnou žádnou moc, kdyby ti nebyla dána shůry. Proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší vinu.“¹² Od té chvíle ho Pilát usiloval propustit. Ale Židé křičeli: „Jestliže ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se vydává za krále, je proti císaři.“¹³ Když to Pilát uslyšel, dal vyvést Ježíše ven a zasedl k soudu na místě zvaném Na dláždění, hebrejsky GABBATHA. ¹⁴ Byl den přípravy před svátky velikonočními, kolem poledne. Pilát Židům řekl: „Hle, váš král!“¹⁵ Oni se dali do křiku: „Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho!“ Pilát jim řekl: „Vašeho krále mám ukřižovat?“ Velekněží odpověděli: „Nemáme krále, jen císaře.“¹⁶ Tu jim ho vydal, aby byl ukřižován, a oni se Ježíše chopili.“

O tomto procesu, který se konal před římským prefektem Pontiem Pilátem, píší všichni evangelisté.

Již tehdy, když Židé přivedli Ježíše k Pilátovi, vznesli na něho žalobu, jak píše evangelista Lukáš:

„Tu povstalo celé shromáždění a odvedli ho k Pilátovi. Vznesli proti němu žalobu: „Podle našeho zjištění rozvrací tento člověk náš národ, brání odvádět císaři daně a prohlašuje se za Mesiáše krále.“ (Lk 23,1–5).

Je těžko uvěřitelné, že by na takové obvinění římský prefekt Pilát odpověděl: „*Já na tomto člověku žádnou vinu neshledávám.*“ (Lk 23,4). Kdyby Piláta Židé udali císaři Tiberiovi za tato slova, byl by Pilát obviněný.⁶⁰

⁶⁰ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus.* s. 54.

Evangelista Matouš přidává poznámku o snu Pilátovy manželky (Mt 27,19)⁶¹ a ještě druhou poznámku o mytí Pilátových rukou (Mt 27,24–25)⁶². Dává veřejnosti najevo svojí nevinu na Ježíšově smrti a „všechen lid“ bere na sebe odpovědnost za Ježíšovu smrt. Tyto dva výjevy přidává Matouš, který se zároveň drží Markova vyprávění.

Evangelista Lukáš materiál odvodil částečně z Marka. Předpokládá se, že Lukáš modifikoval Markův vklad, a to do určité míry, protože je znatelná vlastní Lukášova inspirace, ze které Marek nevycházela (například perikopu o předvedení Ježíše před krále Heroda).

Evangelista Lukáš vkládá vsuvku, kterou nenajdeme u jiných evangelistů: když Pilát uslyšel, že Ježíš Nazaretský je z Galileje, kde vládl Herodes Antipas (v letech 4–39), který byl také o svátcích v Jeruzalémě, Pilát využil příležitost a Ježíšův případ postoupil Herodovi, aby se jej zbavil. Římské právo postoupení případu umožňovalo a zároveň ze strany Pontia Piláta vůči Herodovi to byl akt zdvořilosti. Pilát totiž před tím nechal popravit několik Galilejců, čímž se vměšoval do vnitřních záležitostí Herodova území.⁶³

Herodes o Ježíšovi slyšel a „když Herodes Ježíše spatřil, velmi se zaradoval; už dávno si ho totiž přál vidět, poněvadž o něm mnoho slyšel, a doufal, že uvidí, jak dělá nějaký zázrak. Kladl mu mnoho otázek, ale on mu na nic neodpovídal. Byli přítomni i velekněží a zákoníci a neústupně na něj žalovali. Tu se od něho Herodes se svými vojáky pohrdavě odvrátil, vysmál se mu, dal ho obléci ve slavnostní šat a poslal ho zase k Pilátovi. Toho dne se Herodes a Pilát stali přáteli; předtím totiž bylo mezi nimi nepřátelství. (Lk 23,8–12)

V Lukášovi je vidět i jistá Pilátova vstřícnost směrem k Ježíšovi. Pilát dokonce třikrát opakuje prohlášení o Ježíšově nevině: „*Promluvil k nim potřetí – Čeho se vlastně dopustil? Neshledal jsem na něm nic, proč by měl zemřít. Dám ho zbičovat a pak ho propustím*“ (Lk 23,22).

⁶¹ Mt 27,19: „*Když seděl na soudné stoličce, poslala k němu jeho žena se vzkazem – Nezačínej si nic s tím spravedlivým! Dnes mě kvůli němu pronásledovaly zlé sny.*“

⁶² Mt 27,24–25: „*Když Pilát viděl, že nic nepořídí, ale že pozdvižení je čím dál větší, omyl si ruce před očima zástupu a pravil: „Já nejsem vinen krví toho člověka, je to vaše věc“ A všechen lid mu odpověděl: „Krev jeho na nás a na naše děti!“*

⁶³ Srov.: BÍLÝ, Jirí. Ježíšův proces ve světle římského a hebrejského práva, s. 386.

Kdyby Pilát Ježíše neodsoudil, oslabil by od základu celou mocenskou symbiózu mezi židovskou aristokracií a římskou administrativou.

Jan dělí událost do sedmi jednotlivých scén.⁶⁴

Úvod: Od Kaifáše do místodržitelského paláce. (Jan 18,28).

1. Jednání mezi Pilátem a Židy v praetoriu (venku) (Jan 18,29–32).

2. První rozhovor mezi Ježíšem a Pilátem uvnitř soudní budovy (uvnitř) (Jan 18, 33–38).

3. Nabídka amnestie: Ježíš – Barabáš (venku) (Jan 18,39–40).

4. Bičování a zesměšňování Ježíše (uvnitř) (Jan 19,1–3).

5. Pilát vychází s Ježíšem (venku) (Jan 19,4–8).

6. Druhý rozhovor Ježíše a Piláta (uvnitř) (Jan 19,9–11).

7. Odsouzení a žádost Židů k ukřižování (venku) (Jan 19,12–15).

Závěr: vydání k ukřižování. (Jan 19,16).

Jan podává přehledný výslech před Pilátem. Když dojde k výslechu Ježíše, tak sám Ježíš říká, že jeho království není z tohoto světa. Pilát odpoví: „*Co je pravda?*“ A tak dává najevo, že Ježíšovu výpověď nepřijal a prohlásí Ježíše za nevinného. Nabízí propuštění provinilce u příležitosti velikonočních svátků.⁶⁵ Židé přesvědčují Piláta a ten se nechává zmanipulovat. Dává Ježíše zbičovat. Římské bičování bývalo buď procesním opatřením, nebo samotným trestem. Pilát se zřejmě domníval, že vzbudí u Židů soucit se zbičovaným Ježíšem a Židé tak přestanou volat po jeho krvi. Pilát pak vyšel ven s Ježíšem, ukázal Ježíše jako nevinného a přiznal mu titul „Člověk“.⁶⁶ Židé žádali opět, aby Ježíš byl ukřižován. Pilát se začal znovu vyptávat Ježíše, který už odmítal odpovídat. Pilát líčí Ježíšovi o síle své moci. Když Pilát znovu vyšel ven před Židy a znovu prohlásil Ježíše za nevinného, Židé Pilátovi pohrozili: „*Jestliže ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se vydává za krále, je proti císaři.*“

⁶⁴ KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. S. 333.

⁶⁵ Srov.: „Některým badatelům se propuštění vězňů zdá sporné. Alespoň Josephus Flavius o této praxi mlčí. Avšak ve florentském papyru (Vitelli, Papiri fiorentini Milan, 1905, 113 m) máme popsán úplně obdobný příběh, který se stal v Egyptě roku 85 po Kr. před soudnou stolicí vladaře C. Septimia Vegeta. Srov.: BÍLÝ, Jirí. *Ježíšův proces ve světle římského a hebrejského práva*, s. 386.

⁶⁶ Srov.: Moloney, Francis J. *Evangelium podle Jana*, s. 515.

(Jan 19,12). Na tuto větu Pilát reagoval zasednutím na soudní stoličce. „Pilát Židům řekl: „Hle, váš král!“ Oni se dali do křiku: „Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho!“ Pilát jim řekl: „Vašeho krále mám ukřižovat?“ Velekněží odpověděli: „Nemáme krále, jen císaře.“ Tu jim ho vydal, aby byl ukřižován, a oni se Ježíše chopili.“ (Jan 19,14–16)

Tento historický průběh pašijových událostí doplňuje Lukáš ještě o zprávu o předvedení Ježíše k tetrarchovi Herodu Antipovi. (Proti historicitě epizody s Herodem mluví mlčení ostatních tří evangelistů).

4.4.3.3. Ježíš ponižován římskými vojáky

Matouš 27,28–31:

„Svlékli ho a oblékli mu nachový plášť, upletli korunu z trní a posadili mu ji na hlavu, do pravé ruky mu dali hůl, klekali před ním a posmívali se mu: „Bud' zdrav, židovský králi!“ Plivali na něj, brali tu hůl a bili ho po hlavě. Když se mu dost naposmívali, svlékli mu plášť a oblékli ho zase do jeho šatů. A odvedli ho k ukřižování.“

Marek 15,17–20:

„Navlékli mu purpurový plášť, upletli trnovou korunu, vsadili mu ji na hlavu a začali ho zdravit: „Bud' zdrav, židovský králi!“ Bili ho po hlavě holí, plivali na něj, klekali na kolena a padali před ním na zem. Když se mu dost naposmívali, svlékli mu purpurový plášť a oblékli ho zase do jeho šatů. Pak ho vedli ven, aby ho ukřižovali.“

Jan 19,2–3:

„Vojáci upletli z trní korunu, vložili mu ji na hlavu a přes ramena mu přehodili purpurový plášť. Pak před něho předstupovali a říkali: „Bud' pozdraven, králi židovský!“ Přitom ho bili do obličeje.“

Římští vojáci oblékli Ježíšovi purpurový plášť, který má význam královské hodnosti (1 Mak 10,20) a na hlavu mu vsadili trnovou korunu. Na Ježíše plivali a posměšně před ním klekali a padali na zem.

Evangelista Lukáš tuto potupnou scénu v evangeliu nezaznamenal. Je vidět, že Matouš vychází z Marka.

4.4.4. Odpovědnost za Ježíšovu smrt

Už samotné vydání Ježíše na smrt je u evangelistů vyjádřeno nekonkrétními slovy. Jak jsme četli výše, tak evangelista Matouš dokonce připojuje verše o smytí Pilátovi viny. „*Když Pilát viděl, že nic nepořídí, ale že pozdvižení je čím dál větší, umyl si ruce před očima zástupu a pravil: „Já nejsem vinen krví toho člověka, je to vaše věc.“ A všechen lid mu odpověděl: „Krev jeho na nás a na naše děti!“ Tu jim propustil Barabáše, Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován“ (Mt 27,24–26).*

„*Tu Pilát, aby vyhověl zástupu, propustil jim Barabáše, Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován.“ (Mk 15,15).*

„*A tak se Pilát rozhodl jim vyhovět. Propustil toho, který byl vsazen do vězení pro vzpouru a vraždu a o kterého žádali. Ježíše vydal, aby se s ním stalo, co chtěli.“ (Lk 23,24–35).*

Tu jim ho vydal, aby byl ukřižován a oni se Ježíše chopili. (Jan 19,16).

Inspirativní je porovnání mezi pasážemi v jednotlivých evangeliích, ve kterých evangelisté popisují Pilátovo definitivní rozhodnutí. Všichni evangelisté se vyvarovali výslovného záznamu věty, kterou Pilát odsoudil Ježíše na smrt.

V evangeliu Marka a Matouše je oznámeno, že Ježíš má být ukřižován.

Evangelista Lukáš napsal Pilátovo oznámení, že požadavek Židů bude splněn. Jazyk je zřejmě záměrně nejasný. Pilát udělal skutek, ale nikoli o své vlastní vůli, takže jeho skutek byl determinován.

Výpověď o ukřižování Ježíše Nazaretského u evangelisti Jana začíná otázkou Piláta: „*Vašeho krále mám ukřižovat?“ Velekněží odpověděli: „Nemáme krále, jen císaře.“ (Jan 19,15b) Ježíše poté vydává velekněžím.*

Porovnání ukazuje, jak prefektovo spojení s popravou Ježíše je prezentováno stále více nepřímou cestou.⁶⁷

⁶⁷ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*. S. 56.

Marek rozděluje odpovědnost za Ježíšovo odsouzení a následnou popravu mezi židovské velekněze a další představitele na jedné straně (Mk 14,1⁶⁸; 15,1⁶⁹; 15,20⁷⁰) a římského prefekta Piláta a jeho vojáky na straně druhé. Proces iniciovali židovští představitelé v Jeruzalémě, konečnou právní odpovědnost nese Pilát a Římané.⁷¹

Matouš je shodný s Markem, ale vkládá část o Pilátově očišťování od viny (Mt 27,24–25).

V Lukášově evangeliu je odpovědnost opět na jedné straně na Židech a na druhé straně na Pilátovi, který je u Lukáše líčen velmi mírně. A dokonce Lukáš vkládá perikopu o tom, jak se Pilát chtěl zbavit zodpovědnosti za Ježíšovu smrt a chtěl zodpovědnost přenést na Heroda (Lk 23,8–12).

Podle evangelisty Jana byl Ježíšův soud před Pilátem pojat teologicky tak, že Ježíš byl ukřižován, aby byl vyvýšen (Jan 19,16).

Badatel Francis Moloney říká: „Násilný konec Ježíšova života byl připravován od prvních dnů jeho veřejného působení. Ježíš mluvil o tom, že Syn člověka musí být vyvýšen a také tento okamžik označil za své oslavení. Ukřižování, které musí následovat, bude okamžikem královské slávy, okamžikem vyvýšení, oslavení, dosazení Ježíše na trůn „židovského krále“.⁷²

4.4.5. Ježíšovo ukřižování vyjádřené v evangeliích

Všechny čtyři evangelia ukazují židovský zástup, který žádal ukřižování Ježíše. Je historickou možností, že dav byl naváděn Ježíšovými oponenty, lid se shromáždil před praetoriem a křičel pomstychtivé slogany. Taková davová scéna mohla být určitým stupněm, jak přesvědčit Piláta, že Ježíš pobuřoval a dav tak vlastně deklaroval loajalitu s vládou římského císaře. Byla by to taktika kněžské vlády dokázat, že obyvatelstvo Judska je imunní vůči snahám vyvolat vzpouru.⁷³

V Matoušově evangeliu konkrétně neoznačuje osoby, které Ježíše ukřižovaly na kříž. Osoby jsou neurčité, ale z textu je jasné, že se jedná o římské vojáky.

⁶⁸ Mk 14,1: „...Velekněží a zákoníci přemýšleli, jak by se Ježíše lstí zmocnili a zabili ho.“

⁶⁹ Mk 15,1: „A hned zrána se poradili velekněží, starší a zákoníci, celá rada; spoutali Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi.“

⁷⁰ Mk 15,20: „Když se mu dost naposmívali, svlékli mu purpurový plášť a oblékli ho zase do jeho šatů. Pak ho vedli ven, aby ho ukřižovali.“

⁷¹ Srov.: DONAHUE, John R. *Evangelium podle Marka*, s. 439.

⁷² Srov.: Moloney, Francis J. *Evangelium podle Jana*, s. 517.

⁷³ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*. S. 57.

V evangeliu Matouše je uvedeno: „*Ukřižovali ho a losem si rozdělili jeho šaty*“ (Mt 27,35).

Evangelium Marka popisuje děj úplně stejně: „*Ukřižovali ho a rozdělili si jeho šaty*“. (Mk 15,24).

Lukáš mluví o ukřižování Ježíše také velmi stroze a přidává popis ukřižování dvou zločinců spolu s ním. „*Když přišli na místo, které se nazývá Lebka, ukřižovali jej i ty zločince,...*“ (Lk 23,33)

I evangelista Jan, se vyhýbá delšímu líčení Ježíšova ukřižování. O Ježíšově ukřižování se zmiňuje dvakrát, jednou mluví obecně: „*Tam ho ukřižovali a s ním jiné dva,...*“ (Jan 19,18) a podruhé o pět veršů dál mluví konkrétněji: „*Když vojáci Ježíše ukřižovali,...*“ (Jan 19,23). Jediný Jan píše přímo o římských vojácích, kteří Ježíše ukřižovali na kříž.

Byl to Pilát, kdo nařídil nápis na kříž.⁷⁴

4.4.6. Ježíšovo domnělé rouhání

Pokud výslech před veleradou považujeme za výslech před Sanhedrinem, tento výslech je zakončen obviněním Ježíše z rouhání a verdiktem smrti. Musíme zjistit, zda obvinění Ježíše z rouhání bylo oprávněné. Míšna předpisuje postup, jímž se má rouhání zjistit. Obžalovaný nesmí být obviněn z rouhání, pokud není zjištěno, že urážlivým způsobem vyslovil samo svaté Boží jméno – tetragram (Lv 24,11⁷⁵). Nic takového proti Ježíšovi vzneseno nebylo. Ježíš nevyřkl tetragram.⁷⁶ Opovážlivost nazývat sebe mesiášem nebyla rouháním podle židovského práva. Je třeba podotknout, že v židovském náboženském myšlení v Ježíšově době i před ní a po ní byl král – mesiáš považován za syna Božího na základě žalmu 2,7: „*Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.*“ To prohlašuje Hospodin při dosazování izraelského panovníka na trůn.

Pokládání se za mesiáše mohlo být sice závadné svádění lidu, ale nikoli rouhání v pravém slova smyslu. Rouháním v pravém slova smyslu nemohlo být chápáno ani zboření a znovupostavení chrámu.

⁷⁴ Jan 19,19: „Pilát však také napsal nápis a dal ho na kříž. Bylo tam napsáno: "JEŽÍŠ NAZARETSKÝ, ŽIDOVSKÝ KRÁL.""

⁷⁵ Lv 24,11: „Syn izraelské ženy lál jméno a zlořečil. Přivedli ho tedy k Mojžíšovi; jméno jeho matky bylo Šelomít, dcera Dibrího, z pokolení Danova.“

⁷⁶ Srov.: SOUČEK, J.B. *Utrpení páně podle evangelií*, s. 130.

„Ale kdo vysloví rouhavě jméno Hospodinovo jméno, musí být vydán na smrt. Celé společenství ho musí ukamenovat“ (Lv 24,16a). Židovští představitelé však vydají Ježíše římskému prefektovi Pontiu Pilátovi, aby ho ukřižoval.⁷⁷

4.5. Právní aspekty Ježíšova procesu

4.5.1. Židovský soud

Ježíšův soud je třeba rozdělit na dvě části: na část náboženskou před nejvyšším židovským soudem Sanhedrinem (židovskými předáky) a na část civilní před římským prefektem Pontiem Pilátem.

Platí za podložené a všeobecně uznávané to, že dvě soudní řízení, židovské před veleradou (Sanhedrinem) a římské před římským prefektem Pontiem Pilátem vedla k Ježíšově odsouzení. O právním charakteru a o vztahu obou řízení k sobě navzájem bude vždy nejasnost. Je jisté z výpovědí evangelistů, že Ježíš byl konfrontován jak se židovskými předáky tak s římskou stranou.⁷⁸

Zde je třeba se ptát, zda Sanhedrin skutečně vydal rozsudek smrti a zda to vůbec byl legální proces v souladu s tehdy platným židovským právem. A proč po odsouzení na smrt Sanhedrinem existoval další soud před římským prefektem a to druhý den. Nabízí se vysvětlení, že musel být verdikt náboženského židovského soudu ratifikován civilním představitelem římského státu, nebo Sanhedrin neměl k vykonání hrdelního rozsudku soudní pravomoc. Jak je výše uvedeno, a jak existuje zpráva v obou verzích Talmudu, Sanhedrin ztratil soudní pravomoc roku 30 po Kr.⁷⁹ Také se dá říci, že židovská velerada Ježíše neměla z čeho obvinít jak je ukázáno u evangelisty Lukáše (22,70–71⁸⁰) a tak se spolehla na obžalování před římským právem zastoupeným Pilátem (Lk 23,2⁸¹). Jak je výše napsáno, to i byla jediná možnost z čeho Ježíše Nazaretského obžalovat a dosáhnout toho, aby byl odsouzen na smrt za rozvracení Římského státu.

⁷⁷ DONAHUE, John R. *Evangelium podle Marka*, s. 425.

⁷⁸ Srov.: TRILLING, Wolfgang. *Hledání historického Ježíše*. Praha: Vyšehrad, 1993, s. 137.

⁷⁹ Srov.: MUCH, Theodor. *Kdo zabil rabiho Ježíše?* s. 22.

⁸⁰ Lk 22,70–71: „Tu řekli všichni: „Jsi tedy Syn Boží?“ On jim odpověděl: „Vy sami říkáte, že já jsem.“ Oni řekli: „Nač ještě potřebujeme svědectví? Vždyť jsme to slyšeli z jeho úst.“

⁸¹ Lk 23, 2: „Vznesli proti němu žalobu: „Podle našeho zjištění rozvrací tento člověk náš národ, brání odvádět císaři daně a prohlašuje se za Mesiáše krále.“

Nakolik byl v Kaifášově době Sanhedrin schopný vykonávat hrdelní tresty je nejasné. V Janově evangeliu čteme: „*Nám není dovoleno nikoho popravít.*“ (Jan 18,31).

Tím je míněno, že Židé nemají hrdelní soudní pravomoc, tedy jim byla odňata.

Pokud budeme na Ježíšův proces nahlížet jako na soudní jednání před Sanhedrinem je třeba vycházet z toho, co píše zákoník Mišna a jednotlivé skutečnosti Ježíšova soudu popsané evangelisty porovnávat s Mišnou, tak jak je tomu v kapitole výše uvedené 4.2.3.2.: Mišna a její obsah týkající se soudních procesů s rozsudkem trestu smrti.

Při porovnávání evangelních textů s Mišnou prakticky nenajdeme žádný aspekt Ježíšova soudu, který by byl s Mišnou v souladu. Za povšimnutí stojí také to, že Sanhedrin měl tolik spěchu při souzení Ježíše – pravděpodobně docházelo k něčemu, co porušovalo pravidla soudu v kontextu tehdejšího platného židovského práva. Také byl předem připravený rozsudek smrti.

Sanhedrin měl pro rouhání, za které byl Ježíš odsouzen, jediný trest a to ukamenování. Jestliže Ježíš nebyl ukamenován za rouhání, za které byl odsouzen, pak Sanhedrin nevynesl rozsudek. Kdyby jej Sanhedrin vynesl, musel by být Ježíš za rouhání podle Mišny ukamenován. Dalšími přípustnými způsoby popravky za jiné skutky než rouhání podle Mišny bylo zardoušení, stětí a upálení.

V této otázce soudu je mnoho nejasností. Evangelia také neuvádějí formule, kterými byl Ježíš Sanhedrinem a pak Pilátem odsouzen k smrti.

4.5.2. Datum konání procesu s Ježíšem

Datum velikonočních svátků, při kterých došlo k Ježíšově umučení, se snažíme vypočítat z výpovědí evangelistů, z astronomických výpočtů a z pokusu Annie Jaubertové ze Sorbonny, která poukazuje na možnost počítání Velikonoc podle slunečního kalendáře Esenských. Je možné předpokládat, že Ježíš byl blízký esenské komunitě, ze které mohl vycházet i Jan Křtitel.

Pro orientaci v nepřehledném stanovení posledních Ježíšových dnů uvádím tuto tabulku:

<i>Kdo</i>	<i>Datum velikonoční večeře</i>	<i>Soud a ukřižování</i>
Synoptická evangelia	čtvrtek 14. nisan (Mk 14,12–16)	pátek 15. nisanu – 1. den svátku Pascha
Jan	čtvrtek 13. nisanu (Jan 18,28)	pátek 14. nisanu sobota 15. nisanu Pascha
Astronomie	den příprav na Velikonoce připadá na pátek: 7. dubna 30 3. dubna 33	
Jaubertová	úterý 13. nisanu – poslední večeře středa 14. nisanu – Ježíš před Kaifášem čtvrtek 15. nisanu – ranní zasedání velerady, odvedení k Pilátovi pátek 16. nisanu – pokračování u Piláta, bičování, ukřižování	
Esenský kalendář	(13. nisanu, úterý – poslední večeře) 14. nisan, středa – Pascha	
Oficiální kalendář	15. nisan, pátek – Pascha	

Podle synoptiků byl Ježíš ukřižován v pátek 15. nisanu, ve čtvrtek večer 14. nisanu se konala Ježíšova poslední večeře s učedníky. Podle evangelisty Jana byl Ježíš ukřižován 14. nisanu (pátek) v den příprav na svátek Pascha, kdy Židé jedli večer beránka. Poslední večeře byla 13. nisanu, byla to večeře s učedníky na rozloučenou, nebyla to velikonoční večeře; nikterak se tím nepopírá, že tato Poslední večeře mohla obsahovat prvky, jež patřily k obřadu velikonoční večeře⁸². V roce 30 po Kr. byl 15. nisan sobota. Nebylo možné zabít beránka v pátek večer 14. nisanu po západu slunce, protože musel být od západu slunce v pátek sobotní klid. Beránci tedy byli zabíjeni už ve čtvrtek 13. nisanu. Židé pod vlivem farizeů slavili velikonoční večeři hned po zabití beránka ve čtvrtek večer. Saduceové slavili velikonoční večeři v obvyklém termínu večer 14. nisanu.⁸³ Podle synoptických evangelistů došlo k ukřižování Ježíše 15. nisanu.

⁸² Srov.: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. s. 347.

⁸³ Srov.: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. s. 347.

V synoptických evangeliích je poslední večeře paschální večeří, ale nemohl by být dodržen Zákon. Podle evangelisty Jana byl Zákon dodržen, ale poslední večeře nebyla paschální večeří.

Badatelka Annie Jaubertová ze Sorbonny rozpor odstranila. Prohlásila, že Ježíš slavil Velikonoce podle esenského kalendáře komunity z Kumránu. Byl to sluneční kalendář, který měl 364 dnů, tedy 52 týdnů beze zbytku dne. Nový rok začínal na jaře, první měsíc byl nisan a první den byla vždy středa. A Pascha je o dva týdny později 14.nisanu. Ježíš začal slavil Paschu podle Esejců v úterý večer a Židé podle oficiálního kalendáře v pátek večer. Podle této badatelky byl sled událostí tedy takto: Poslední večeře byla v úterý, ve středu byl výslech před Sanhedrinem, ve čtvrtek Sanhedrin vynesl rozsudek, v pátek byl Ježíš poslán k Pilátovi, odsouzen na smrt a ukřižován. Vědci se ale příliš k názoru badatelky Jaubertové nepřiklánějí. Argumentují tím, že údobí utrpení Páně od čtvrtka do pátku je velmi dobře zakotveno v pramenech.

Současní astronomové vypočítali, že den příprav na Paschu dvakrát připadl na pátek v období, které připadalo v úvahu jako období veřejného Ježíšova působení. Bylo to v roce 30 a v roce 33.

Podle evangelisty Lukáše první vystoupení Jana Křtitele je v patnáctém roce vlády císaře Tiberia 27/28 po Kr. (Lk 3,1)⁸⁴, pak působil Ježíš veřejně dva roky a dostáváme se k roku 30.

Podle evangelisty Jana trvala stavba chrámu v Jeruzalémě čtyřicetšest let. Chrám začal stavět král Herodes roku 20/19 př. Kr. Chrám byl dokončen roku 28 po Kr. a Ježíš pak veřejně působil dva roky, opět jsme u roku 30.⁸⁵

Z uvedených výpočtů vyplývá, že Ježíš byl ukřižovaný v roce 30.

Pokud se přikloníme k dataci, kterou uvádí evangelista Jan, tak potom musíme opustit myšlenku, že by Ježíš byl souzen Sanhedrinem, ale byl pouze vyslýchán Annášem, který byl zkušený soudce a velekněz. Ten Ježíše předá Pilátovi jako člověka, který rozvrací stát. Židé měli obvinění pro římský soud, který mohl Ježíše na základě takového obvinění odsoudit na smrt. Židé se tak vyhnuli tomu, že by na Ježíše museli vztáhnout ruku a ukamenovat ho. Bylo před svátky, a tak zajisté členové Sanhedrinu žili přípravami na svátky a nechtěli se dál Ježíšem zabývat.

⁸⁴ Lk 3,1: „V patnáctém roce vlády císaře Tiberia, když Pontius Pilát spravoval Judsko a v Galileji vládl Herodes, jeho bratr Filip na území Itureje a Trachonitidy a Lyzaniás v Abiléně.“

⁸⁵ Srov.: VERMES, Geza. *Ježíšovo umučení*. s. 131.

5. Ježíšův proces v historii a v křesťanské tradici

5.1. Odsouzení Ježíše v mimobiblických pramenech

Soudobé prameny o Ježíšově procesu, které zde předkládám, jsou oproti biblickým pramenům jen drobné zmínky. Historicita jejich svědectví je sporná. Jejich přehled, který jsem zařadil do diplomové práce, splňuje svůj účel a uzavírá tak obraz Ježíšova procesu.

„Pro Římany to byla nejspíš zcela zanedbatelná epizoda, která nestála za zaznamenání, pro Židy po roce 70. zřejmě představovalo křesťanství posléze odstředivou tendenci či herezi, kterou bylo nutno potlačovat, a ne o jejím zakladateli pozitivně psát.“⁸⁶

O Ježíšově procesu uvádím tři mimobiblické zmínky: text Josepha Flavia, Babylonský Talmud a text Cornelia Tacita. Mohli bychom najít více mimobiblických textů, které se zmiňují o Ježíšovi, ale nemají souvislost s jeho procesem.

Josephus Flavius⁸⁷: Židovské starožitnosti XVIII. 63–64.

„V této době vystoupil Ježíš, moudrý člověk, můžeme-li ho vůbec nazvat člověkem. Činil totiž podivuhodné věci, byl učitelem těch, kteří přijímali pravdu s radostí, a přitahoval k sobě mnoho Židů a také Řeků. Byl to Kristus. Na základě obžaloby ze strany předáků našeho národa jej Pilát odsoudil k smrti na kříži; ale jeho věrní nezapřeli svou lásku k němu. Neboť třetího dne se jim zjevil jako zmrtvýchvstalý, jak to předpověděli proroci Boží a oznámili o něm ještě tisíc dalších podivuhodných věcí. Dodnes existuje sekta, jejíž členové po něm obdrželi název křesťané.“⁸⁸

⁸⁶ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: historicko–teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Karolinum, 2008, s. 401.

⁸⁷ *Iosephus Flavius: (37/38 – kolem 100)*, byl židovský kněz, učenec a historik. BAHNÍK, Václav a kolektiv autorů. *Slovník antické kultury*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1974, s. 294.

⁸⁸ Překlad převzat od Krolla Gerharda: *Po stopách Ježíšových*, s. 336. „Γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῆ τἀληθῆ δεχομένων καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους πολλοὺς δὲ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπηγάγετο ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. ⁶⁴καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ’ ἡμῖν σταυρῶ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια εἰρηκότων εἰς ἔτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένοι οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῶλον.“

Historicita a pravdivost tohoto místa v díle Josepha Flavia je velmi nejistá. „Zpráva v knize 18. je problematická. Byla patrně přepracována v křesťanském duchu.“⁸⁹

Babylonský Talmud, svazek 3, Sanhedrin 43a:

„V předvečer velikonoce pověsili Ješuu. 40 dní před tím vyhlašoval herold: Bude vyveden a ukamenován, neboť provozoval čarodějnictví a Ozrael svedl k odpadu; kdo může říci něco na jeho obranu, ať přijde a řekne to. Protože však na jeho obranu nic předneseno nebylo, pověsili ho v předvečer Pesachu.“⁹⁰

„Tento text může pocházet z konce 1. až z počátku 3. století po Kr. Z celého textu je zřejmé, že má tendenční polemický charakter a tím pádem je jeho historická hodnota malá a týká se jen Ježíšovy smrti.“⁹¹

Cornelius Tacitus⁹², Annales XV 44:

„Aby tedy zahladil tu pověst, nastrčil Nero jako viníky a potrestal nevybranějšími tresty ty, jež lid pro neřestný život nenáviděl a nazýval křesťany. Původce toho jména Kristus byl za vlády Tiberiovi prokurátorem Pontiem Pilátem popraven. Zhoubná ta pověra byla sice prozatím utlumena, ale znova propukla netoliko v Judeji, kolébce toho zla, nýbrž i v Římě.“⁹³

V době Tacita se dívali Římané z vyšších kruhů na křesťanské hnutí jako na líheň politických nepokojů. Tacitus viděl křesťanství za velkým židovským povstáním v letech 66–73. Jeho odhad příčin půl století po vypuknutí povstání byl špatný, ale ukázalo to, že revoluční a apokalyptické tendence byly spojovány s křesťanským hnutím. Římané Plinius a Tacitus psali o Ježíšovi na počátku 2. století.

⁸⁹ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 403.

⁹⁰ Originál uvádím v příloze. Překlad převzat z knihy od autorky: RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 405.

⁹¹ RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského*, s. 405.

⁹² *Cornelius Tacitus*: Narozen kolem 55 po Kr. – 115, pravděpodobně 120. Byl významný římský historik, právník a senátor. BAHNÍK, Václav a kolektiv autorů. *Slovník antické kultury*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1974, s. 594.

⁹³ Překlad převzat od Krolla Gerharda: Po stopách Ježíšových, s. 335. „Ergo abolendo rumori Nero subdidit reos et quae sitissimis poenis adfecit, quos per flagitia invisos vulgus Christianos appellabat. Auctor nominis eius Christus Tiberio imperitante per procuratorem Pontium Pilatum supplicio adfectus erat; repressaque in praesens exitiabilis superstitio rursus erumpebat, non modo per Iudaeam, originem eius mali, sed per urbem etiam, quo cuncta mundique atrocitas aut pudenda confluent celebranturque.“

Tacitus přímo píše o Ježíšově procesu v souvislosti s požárem Říma roku 64 a uvádí, že původcem křesťanství je Kristus a že Kristus byl popraven Pontiem Pilátem za vlády císaře Tiberia.

5.2. Pontius Pilát v mimobiblických pramenech a v křesťanských pramenech.

Postava Poncia Piláta je stejně tak jako poslední Ježíšovy Velikonoce zahalena nejasností. O Pilátovi máme svědectví z Písma svatého a z mimobiblických pramenů. V obou pramenech je Pilát líčen v jiném světle.

Josephus Flavius líčí Piláta jako surového, nelítostného, brutálního člověka. Filón Alexandrijský Piláta popisuje také jako člověka proslulého násilím, zlodějstvím, nezákonným a hrubým jednáním. Proslul i častými popravami bez soudu.

Pilátův popis v evangeliích je diametrálně odlišný. Je popisován jako nerozvážený muž, který překvapivě věřil v Ježíšovu nevinu. To všechno není příliš věrohodné. Jedině, že bychom uvažovali změnu Pilátova jednání v souvislosti s židovským svátkem Pascha, kdy Pilát nechtěl jítřit situaci, neboť se zřejmě obával, že případné nepokoje na ulici by snadno mohly přejít do vzpoury. O Pilátovi je dokonce známo, že později použil nezřízené násilí při masakru samaritánů a při zabíjení jejich vůdců – tato brutalita byla zřejmě příčinou toho, že byl pak odvolán do Říma. O této události píše historik Josephus Flavius ve Starožitnostech (XVIII. 35–89).

Ježíšova smrt byla v souladu s římským právem. O Pontiu Pilátovi bylo známo z vnějších pramenů více, než o kterémkoli jiném člověku z evangelií. Je markantní rozpor mezi brutálním Pilátem známým z historických pramenů a mezi váhajícím Pilátem v dramatu Pašijí. Detailní popis reálného Piláta podal Josephus Flavius.

Filón Alexandrijský podává svědectví o charakteru Piláta v díle *Legatio ad gaium* 299–305. Filón Alexandrijský, jak se zdá, nebyl informován o existenci Ježíše, takže neměl důvod o Pilátovi psát negativně proto, že by stranil Ježíšovi.

Josephus Flavius informuje důkladněji než Filón Alexandrijský o Pilátových nařízeních v Judsku, která proběhla v průběhu jeho úřadování. Z nich vyplývá, jak hrozným způsobem Pilát s lidmi z provincie jednal. Josephus Flavius také zmiňuje

kruté jednání Piláta proti Samaritánům, i když Josephus neměl vůči tomuto národu žádné sympatie.⁹⁴

Evangelista Lukáš napsal o Pilátově krutosti, což souzní s popisem Pilátova charakteru ze strany Josepha Flavia i Filóna Alexandrijského: „Právě tehdy k němu přišli někteří se zprávou o Galilejcích, jejichž krev smísil Pilát s krví jejich obětí.“ (Lk 13,1).

Tak to bylo uchováno a předáno lidmi, kteří měli živou vzpomínku na Pilátovu hrubost, lhostejnost k utrpení a jeho pánovité opovržení náboženským cítěním těch, které ovládal. Tento popis velice kontrastuje s neodvážným slabochem Pilátem v kanonickém popisu Ježíšova soudu.

Proto, že se Pilát dostal do historické souvislosti s Ježíšem, stal se nezapomenutelným, i když jinak by dávno upadl v zapomnění. Z toho důvodu je vlastně nemožné posoudit Piláta spravedlivě a realisticky. Ale logicky vyplývá, že Pilát musel být jedním z nejschopnějších prefektů, které Řím poslal do Judska. Již to, jak dlouho Pilát ve funkci prefekta působil, a sice v letech 26–36, je dokladem jeho schopností. Josephus Flavius Piláta rád neměl, ale napsal, že některé věci udělal Pilát ku prospěchu obyvatelstva.

Všechna obvinění Piláta, jako hrubost, vulgárnost, ukrutnost, nadutost, pohrdání náboženským cítěním jiných lidí atd. proti Pilátovi vznesli světští spisovatelé.

Naproti tomu evangelisté popisovali Piláta v jiném, příznivějším světle a dávali tak těm, kdo byli nositeli pořádku, humánnější a vznešenější úmysly.

Jak je možné, že ten samý muž je tak protichůdně popsán Josephem Flaviem a Filónem Alexandrijským na jedné straně a evangelisty na druhé straně. Musíme najít stopu té protichůdnosti skrze ranou křesťanskou tradici. Musíme také zvážit Pilátovu úlohu v tradici v období po sepsání evangelií.

5.2.1. Pilát v evangeliích

Ve všech čtyřech evangeliích je vzájemná odchylka ve vylíčení Piláta. Evangelista Matouš popisuje situaci. Pilát je popsán v příznivém světle a je zde i poznámka o snu Pilátovy manželky (Mt 27, 19)⁹⁵.

⁹⁴ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*, s. 54.

⁹⁵ „Když seděl na soudné stoličce, poslala k němu jeho žena se vzkazem – Nezačínej si nic s tím spravedlivým! Dnes mě kvůli němu pronásledovaly zlé sny.“

Evangelista Marek popsal Piláta jako nevyhraněného provinčního hodnostáře, který by měl mít pevnější charakter – když byl konfrontován s křikem rozčileného davu, obával se zprostit viny muže, kterého považoval za nevinného (Mk 15,15)⁹⁶.

V Lukášovi je vidět i jistá Pilátova vstřícnost směrem k Ježíšovi. Pilát dokonce třikrát opakuje prohlášení o Ježíšově nevině (Lk 23,22)⁹⁷.

Evangelista Jan popisuje Piláta jako člověka, který chtěl Ježíše propustit (Jan 19,10).⁹⁸

5.2.2. Zmínky o Pilátovi v rané církvi

Někteří křesťanští spisovatelé starověku napsali, že Pilát údajně poslal římskému císaři Tiberiovi zprávu o Ježíšově ukřižování, která byla v Římském archivu. Justin roku 155 poslal císaři Antoniu Piovi (panoval v letech 138–161) pojednání o Ježíšovi, kde se odvolával na Pilátovy dokumenty: „*Že to proběhlo takto, můžete vidět z akt pořizovaných za Pontia Piláta.*“ (1 Apologie XIII 3).

Irenej z Lyonu (mezi 140 a 160 – 220) popsal, jak přišli společně Herodes Antippa a Pilát a odsoudili Ježíše, aby byl ukřižován. Pro Heroda byla děsivá představa, že Ježíš by si mohl nárokovat království, zatímco Pilát byl k rozhodnutí ukřižovat Ježíše donucen v obavách z Heroda a Židů.⁹⁹

Když Gaius Caligula užil násilí proti Židům a když římský prokonzul v Alexandrii byl nepřátelský k tamějším Židům, Filón Alexandrijský (20 př. Kr. – kolem 40 po Kr.) poslal císaři list, ve kterém uváděl veškerá privilegia, která císařští předchůdci udělili židovské komunitě. Cílem této akce bylo připomenout Caligulovi, jak rozdílný postoj směrem k judaismu má, na rozdíl od svých císařských předchůdců.

Podobný postoj zaujali křesťané, kteří trpěli pod římskými císaři a úředníky a portrétovali proto Piláta jako Ježíšova sympatizanta. Za vlády císařů Vespasiana (69–79), Tita (79–81) a Domitiana (81–96) bylo usmrceno mnoho křesťanů a persekuce pokračovaly i za panování císaře Trajana (98–117). Cílem bylo eliminovat apokalyptické tendence v judaismu a zdusit pokus o obnovu Davidovy dynastie.¹⁰⁰

⁹⁶ „Tu Pilát, aby vyhověl zástupu, propustil jim Barnabáše.“

⁹⁷ „Promluvil k nim potřetí – Čeho se vlastně dopustil? Neshledal jsem na něm nic, proč by měl zemřít. Dám ho zbičovat a pak ho propustím.“

⁹⁸ Pilát mu řekl: „Nemluvíš se mnou? Nevíš, že mám moc tě propustit, a mám moc tě ukřižovat?“

⁹⁹ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*, s. 58.

¹⁰⁰ Srov.: WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*, s. 59.

K tomu docházelo v době, když evangelia dostávala svoji konečnou podobu. Mohlo být i zatajeno, že Pilát nařídil ukřižování. Pro křesťany bylo prospěšné ukazovat Piláta v lepším světle.

Postoj k Pilátovi se vyvíjel a vývoj byl ukončen ve čtvrtém století. Z Eusebia z Caisareie (kolem 265 – 339) je vidět opačný postoj a Pilátův obraz v křesťanské tradici začínal být negativní.

Historické podmínky, ve kterých křesťanské komunity žily od prvního do čtvrtého století způsobily i vývoj Pilátova obrazu. Milánský edikt vydaný roku 313 ukončil vývoj Pilátova obrazu.¹⁰¹

V Apoštolském krédu (4. století) – vyznání víry – není víc, než chronologický ukazatel. Je tam jen, že Ježíš byl ukřižován za dnů Pontia Piláta. Není tam nic o tom, že Pilát osobně přinesl Ježíšovi utrpení.

¹⁰¹ WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*, s. 60.

6. Hlavní hypotéza

Podle Markova (Mk 14,64) a Matoušova evangelia (Mt 26,66) židovská velerada vynesla rozsudek smrti nad Ježíšem. Synoptická evangelia výslovně neuvádějí, jaký důvod měli ti, co Ježíše nenáviděli. Objevuje se otázka, proč Sanhedrin rozsudek nevykonal. Jak popisuje evangelista Jan, členové židovského shromáždění odpověděli Pilátovi: „*Nám není dovoleno nikoho popravít.*“ (Jan 18,31).

Sanhedrinu byla odňata soudní pravomoc k vykonání hrdelního trestu podle obou verzí Talmudu roku 30. po Kr. a Sanhedrin pravděpodobně potřeboval k vykonání hrdelního trestu potvrzení představitele římského státu – římského prefekta. Způsobem vykonání trestu smrti bylo v tomto případě ukamenování, jak píše Leviticus (Lv 24,16):

„Kdo bude lát jménu Hospodinovu, musí zemřít. Celá pospolitost ho ukamenuje. Jak host, tak domorodec zemře, jestliže bude lát Jménu.“

Ježíš byl předán římské moci k vykonání popravu ukřižováním, jak byli popravováni nejtěžší zločinci protistátního charakteru, pokud nebyli římskými občany.

Jedna z možných odpovědí je ta, že náboženský proces před Sanhedrinem měl být transformován v politický proces před římským prefektem. Ježíšův proces je rozdělen na dvě části: na část náboženskou před židy a na část politickou před římským prefektem Pontiem Pilátem. To je možná i důvodem, proč evangelista Lukáš příliš nerozebírá Ježíšův soud před Sanhedrinem a evangelista Jan dává stručně na vědomí, že Sanhedrin Ježíše nesoudil a Ježíš byl rovnou odveden k Pilátovi.

I když Ježíše nechal popravit Pilát, je třeba uvážit, kdo měl na smrti Ježíše zájem.

To, jak Ježíšův soud probíhal, není možné konkrétně určit. Každý z badatelů má svůj vlastní názor a každý z badatelů také připouští, že jeho názor je pouze v rovině hypotézy. Převládá ale hypotéza, která dává do popředí výpověď evangelisty Jana, že Ježíš nebyl souzen Sanhedrinem, ale byl pouze vyslýchán židovskými předáky a následně byl odsouzen Pontiem Pilátem na smrt.

7. Vlastní hypotéza

V souvislosti se soudem Ježíše se objevují otázky, na které se pokusím dát po prostudování mnou uvedené literatury odpověď a tím uvést svoji vlastní hypotézu Ježíšova soudu.

Považuji za prokázané, že Ježíš byl zatčen v zahradě vně města Jeruzalém, kam chodíval se svými učedníky. Ježíše přišla zatknout ozbrojená četa v čele s učedníkem Jidášem, který Ježíše zradil. Domnívám, že Jidáš neměl o Ježíšovi nová fakta, která by mohl udat, všechno o něm bylo známo. Ale Jidáš udal, kde se Ježíš nachází, aby mohl být zatčen. (Poslední večeře se také konala skrytě, takže Ježíš s učedníky nemohl být nalezen).

Zatýkáci četou poslali saduceové, kteří nejvíce nenáviděli Ježíše a obávali se, že Ježíš a jeho stoupenci by mohli ohrozit jejich moc.

Nejsem si jistý, zda Ježíše soudil Sanhedrin a nebo zda byl Ježíš pouze vyslýchán před veleknězem. Ale i kdyby byl Ježíše soudil Sanhedrin, tak nemohl soudit při plné účasti jeho členů, protože bylo před svátky a Židé měli starosti s jejich přípravou. Sanhedrin se sešel v noci ve čtvrtek v předvečer Paschy, neboť měl velmi naspěch Ježíše odsoudit k smrti. Rozsudek smrti byl předem připravený. Veškeré aspekty jednání soudu i jeho čas a místo byly v rozporu s židovským zákoníkem Mišnou. Zasedali pouze saduceové, protože mírnější farizeové by zřejmě nechtěli Ježíše odsoudit k smrti. Saduceové se soudem spěchali, protože věděli, že se dělají něco, co je v rozporu se zákony. Aby mohli Ježíše odsoudit k smrti, museli by mu prokázat za pomoci alespoň dvou svědeckých výpovědí rouhání, tedy vyřčení nejsvětějšího jména Božího (tetragramu) tak, jak stojí v Mišně. Dvě shodná svědectví proti Ježíšovi, nutná k vynesení rozsudku smrti ale nemohl Sanhedrin nalézt. Ježíš ale podle evangelistů ani z vyřčení tetragramu obviněný nebyl. I kdyby bývali dosvědčili dva svědci, že se Ježíš prohlašoval za mesiáše, nebyl by to byl podle Mišny zločin, za který následoval trest smrti. Dva svědky, jejichž svědectví by bylo shodné, ale Sanhedrin nenašel. A proto rozsudek smrti Sanhedrin nevynesl. Zřejmě ale v té době již rozsudek smrti musel potvrdit představitel římského státu, tedy římský prefekt, protože Sanhedrinu byla podle dvou zmínek v Talmudu soudní pravomoc k vykonání hrdelního trestu odňata roku 30. po Kr.. Rozsudek smrti by tedy musel potvrdit představitel římského státu římský prefekt. Pontius Pilát, aby se nedostal do rozporu se Židy, by rozsudek smrti

jistě potvrdil. Ale Ježíš tetragram nevyřkl, tedy nemohl být k smrti podle židovského práva odsouzen.

Aby mohl být Ježíš popraven, bylo třeba Ježíše obvinít z něčeho, na co se vztahoval trest smrti podle římského práva a toto obvinění přednést Pilátovi. V úvahu přicházelo obvinění, že se Ježíš prohlašuje za krále Židů. Kdo se prohlašuje za místního krále, ohrožuje celistvost římského impéria a tedy jedná protistátně.

Tak soud náboženský před Sanhedrinem Židé obrátili v soud politický před představitelem římského státu Pilátem. Tím se proces s Ježíšem rozdělil na dvě části: na část náboženskou před Sanhedrinem a na část politickou před Pilátem. Židé dobře věděli, že nyní mají šanci dohnat Ježíše na smrt: předpokládali, že Pilát se bude obávat židovského udání císaři Tiberiovi v případě, kdyby Ježíše osvobodil. Osvobozením Ježíše by se Pilát postavil na jeho stranu a tím by se postavil na stranu člověka, který rozvrací římský stát. V takovém případě by římský císař Tiberius mohl odvolat Piláta z funkce prefekta.

Pilát byl od počátku přesvědčený o Ježíšově nevině, tak jak je uvedeno v evangeliích, ale nakonec z obav z udání své osoby císaři Tiberiovi poslal Ježíše na smrt. Je třeba podotknout, že evangelia záměrně líčí Piláta v dobrém světle, protože tímto postojem chtěli poukázat na to, že křesťanství není v rozporu ze státem.

K soudu Ježíše a jeho popravě došlo proto, že se Kaifáš a Sanhedrin obávali Ježíše v souvislosti s jeho působením a jeho vlivem na lid a obávali se, že ztratí svoji aristokratickou moc nad Židy. Také se obávali zásahu ze strany Říma, kdyby Ježíšův vliv na lid přesáhl určitou mez.

Ze všech evangelií je zřejmé, že nejvíce se pravdě v líčení Ježíšova soudu přiblížil evangelista Jan. On také jako jediný popsal historické okolnosti Kaifášových obav a také obav Sanhedrinu z Ježíše.

„Mnozí z Židů, kteří přišli k Marii a viděli, co Ježíš učinil, uvěřili v něho. Ale někteří z nich šli k Farizejům a oznámili jim, co učinil. Velekněží a farizeové svolali radu a řekli: „Co si počneme? Ten člověk činí mnohá znamení. Když proti němu nezakročíme, všichni v něj uvěří a přijdou Římané a zničí nám toto svaté místo i národ.“ Jeden z nich, Kaifáš, velekněz toho roku jim řekl: „Vy ničemu nerozumíte. Nechápete, že je pro vás lépe, aby jeden člověk zemřel za lid, než aby zahynul celý národ.“ To však neřekl sám za sebe, ale jako velekněz toho roku vyřkl proroctví, že Ježíš má zemřít za národ a nejenom za národ, ale také proto, aby rozptýlené děti Boží shromáždil v jedno. Od toho dne byli tedy smluveni, že ho zabijí.“ (Jan 11,45–53).

Z textu je zřejmé, že Kaifáš a Sanhedrin připravovali smrt Ježíše dlouho před jeho zatčením a jen čekali na příležitost. Není jasné, do jaké míry je tato zpráva zprávou samotného evangelisty Jana, nebo zda v této věci vycházel Jan z předlohy.

Ovšem pokud se přikloníme k Janově výpovědi, nemůžeme se přiklonit k verzi, že židovský soud (Sanhedrin) rozhodoval o Ježíšově vině / nevině. A musíme mluvit pouze o výsledku před Annášem. O výsledku před Kaifášem není v Janově evangeliu podrobnější zmínka.

Dovolím si říci, že prvotní plán Židů nemohl spočívat v obžalování Ježíše z rouhání, oni potřebovali postavit Ježíše před římský soud, který mohl Ježíše ukřižovat.

Židé připravovali a promýšleli plán na odstranění Ježíše dlouho před jeho zatčením. Můžeme usuzovat, že když si dali do souvislosti Velikonoce a Pilátovu přítomnost v Jeruzalémě, ihned toho využili. Odsoudit Ježíše k ukamenování by nebylo pro židovské mocnáře jednoduché.

Když rozšíříme výklad o soudu Ježíše Pilátem, dojdeme k tomu, že díky tomuto soudu byla vina za smrt Ježíše přenesena i na ty, kdo nebyli Židé. Pokud by Ježíše zabili Židé, byla by vina jen na nich.

Tak vidím soud Ježíše v souvislosti se zprávami z evangelií, v souvislosti s historickými prameny a v souvislosti s prostudovanou literaturou.

Závěrem mohu říci, že při posuzování Ježíšova procesu vždy zůstane mnoho nejasností a dohadů a není možné najít jednoznačný závěr. Ten ani není třeba hledat, protože jakýkoli závěr nic nezmění na významu Ježíšovy osoby.

Nepochopením Ježíšova procesu dochází v historii k odsouzeníhodnému postoji, kdy jsou Židé obviňováni za to, že nesou vinu na Ježíšově smrti.

Závěr

Diplomovou práci jsem záměrně pojal jako práci srovnávací.

Diplomová práce je uvedena kapitolou s názvem Přehled bádání o Ježíšově procesu, ve které jsem uvedl názory badatelů na danou problematiku. Některé názory jsou umírněné a jiné extrémní. Tito autoři, kterých je mnoho, jak je vidět z použité literatury, musí vycházet ze stejných pramenů jako moje diplomová práce. Lepších pramenů, než je Bible, se nikomu nedostává. Drobnými mimobiblickými prameny se někteří vědci zabývají jen okrajově a svoje práce opírají o výpovědi z Bible a z archeologie. Kapitola Přehled bádání o Ježíšově procesu je první kapitolou, aby byl čtenář uveden do problematiky na začátku diplomové práce.

Další kapitola se zabývá archeologií Jeruzaléma a historickým kontextem doby Ježíšovy. Na území Jeruzaléma bylo odkryto mnoho archeologických vykopávek, které pomáhají s přibližnou rekonstrukcí míst, na kterých se odehrál Velikonoční příběh.

I když archeologové odryli mnohá místa, tak nikdy neposkytli jasný důkaz Ježíšova působení. A ani takový požadavek na ně není možný.

Na jedné straně máme místa, na kterých se historicky mohl odehrát Ježíšův život a na druhé straně máme příběh z evangelií. Ovšem spojit oba druhy informací v jeden příběh vědecky nikdy nedokážeme. A jak je z diplomové práce patrné, tak to ani není nutné. Protože jakýkoli vědecký důkaz by na postavě Ježíše nemohl nic změnit. Ale na druhou stranu nám tyto vědecké poznatky přinášené archeologií a historií pomáhají k tomu, abychom Ježíše víry neoddělovali od historického Ježíše.

Na základě čtyř evangelií jsem Ježíšův proces rozebral po exegetické stránce. Výpovědi čtyř evangelistů jsem porovnal a v tabulce uvedl, který evangelista o dané perikopě píše a které výpovědi jsou shodné. Výpovědi evangelistů jsem srovnal a posoudil se zvyky a právními požadavky dané doby. Jedině tak jsem mohl přibližně posoudit, jestli určité události popsané v evangeliích se skutečně mohly takto odehrát.

V páté kapitole jsem srovnal údaje týkající se Ježíšova procesu uvedené v mimobiblických pramenech. Zmínka v díle Josepha Flavia Starožitnosti XVIII, 63–64, zmínka v Babylonském talmudu, Sanhedrin 43 a další mimobiblická zmínka v díle Cornelia Tacita ve spisu Annales XV, 44 podávají mimobiblická svědectví o Ježíšově umučení.

Tyto zmínky v antických dílech jsou drobnými důkazy z nekřesťanského prostředí o Ježíšově působení vedle hlavních čtyř biblických pramenů, evangelií. Pravdivost těchto míst je stejně nejistá jako historicita některých veršů v evangeliích. Někteří badatele uvádějí, že určité verše evangelií jsou pozdější redakcí dopsány. Toto téma jsem nezahrnul do diplomové práce, protože by vydalo na samostatné studium. A pro posouzení Ježíšova procesu ani není nutné.

Pro ujasnění komplikovaného bádání o procesu Ježíše uvádím také hlavní hypotézu, která dnes převažuje. Vyznačuje tak postoj, který převládá na vědeckém poli v dnešní době.

Na závěr celé diplomové práce uvádím vlastní hypotézu. V ní jsou moje vlastní názory, které vycházejí z celkového zhodnocení nejrůznějších informací, které přicházejí z různých vědeckých působišť. Převládají informace z křesťanské pozice, které jsou konfrontovány s názory ze židovského pohledu. A pak je tu také právní výpověď, která je vždy nábožensky neutrální.

Čtenář si může udělat z diplomové práce názor na komplikovanost Ježíšova procesu. Následná vina za Ježíšovu smrt byla historicky upravována. Postava Piláta byla v evangeliích očištěna a Židé byli líčeni ve špatném světle. V diplomové práci jsem se snažil o to, aby bylo čtenáři jasné, že vina za Ježíšovu smrt je vinou všech a Ježíšova oběť je dar.

Seznam použitých zkratk

Zkratky názvů biblických knih

Zkratky názvů biblických knih jsem v diplomové práci použil podle Českého ekumenického překladu.

Jiné zkratky

př. Kr. před Kristem

po Kr. po Kristu

srov. Srovnej

Seznam literatury

Prameny

- BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih),
Ekumenický překlad, Praha: Česká biblická společnost: 2002.
- FLAVII Iosephi. *Antiquitatum iudaicarum libri XVI-XX*.
- TACITUS, Kornelius. *Letopisy*. Praha: Svoboda, 1975.

Monografie

- BAHNÍK, Václav a kolektiv autorů. *Slovník antické kultury*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1974.
- BAMMEL, Ernest. *The Trial of Jesus. Cambridge Studies in honour of C. F. D. Moule*, London: SCM Press LTD, 1970.
- BÍLÝ, Jiří. Ježíšův proces ve světle římského a hebrejského práva. *Theologická revue* 2004, roč. 75, č. 3–4
- BLINZLER, Josef. *The Trial of Jesus*. Westminster: The Newman Press, 1959
- BORNKAMM Günther: *Jesus of Nazareth*. London: Hodder and Stoughton, 1960.
- BRANDON, S. G. F. *The Trial of Jesus of Nazareth*. New York: Stein and Day, 1986
- BROWN, Raymond E. *Kristus vo veľkom týždni*. Trnava: Dobrá kniha, 2001.
- BROWN, Raymond E. *The Death of the Messiah: from Getsemane to the grave: a commentary on the passion narratives in the four Gospels*. New York: Doubleday, 1994.
- CARROLL, J.T. – GREEN, J.B. *The Death of Jesus in Early christianity*. Peabody: Hendrickson, 1995.
- CATCHPOLE, David R. *The Trial of Jesus*. Leiden: E.J. Brill, 1971.
- COLELLA, Mauritiu. *The Trial of Jesus, Historic – Juridical Analysis*. Università degli Studi di Napoli, 2006.
- DENNEY, James. *The Death of Christ*. London: The Tyndale Press, 1951.
- FLUSSER, David. *Ježíš*. Praha: Oikoymenh, 2002.
- GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*. New York: Harper Collins, 2009.
- GNILKA, Joachim. *Ježíš Nazaretský – Poselství a historie*. Praha: Vyšehrad, 2001.

- GREEN, Joel. *The Death of Jesus*. Tübingen: J.C.B. Mohr, 1988.
- HAIM, John. *The Trial and death of Jesus*. New York: Harper & Row, 1971.
- CHAPMAN, David. *Ancient Jewish and Christian perceptions of crucifixion*. Grand Rapids: Baker Academic, 2010.
- CHARLESWORTH, James H. *Ježíš a svitky od mrtvého moře*. Praha: Vyšehrad, 2000.
- KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. Praha: Zvon, 1995.
- LAPIDE, Pinchas. *Kdo byl vinen Ježíšovou smrtí?* Brno: CDK, 1995.
- MUCH, Theodor: *Kdo zabil rabiho Ježíše? Náboženské kořeny nenávisti židům*. Praha: Volvox Globator, 2011.
- RYŠKOVÁ, Mireia. *Doba Ježíše Nazaretského: historicko–teologický úvod do Nového zákona*. Praha: Karolinum, 2008.
- SCHULTZ, Uwe. *Velké procesy. Právo a spravedlnost v dějinách*. Praha: Brána, 1997.
- SOUČEK, J.B. *Utrpení páně podle evangelií*. Praha: Kalich, 1983.
- STAUFFER, Ethelbert: *Jesus: Gestalt und Geschichte*. Bern: Francke, 1957.
- TRILLING, Wolfgang. *Hledání historického Ježíše*. Praha: Vyšehrad, 1993.
- VERMES, Geza. *Ježíšovo umučení*. Praha: Paseka, 2010.
- WINTER, Paul. *On the trial of Jesus*. Berlin: Walter de Gruyter, 1961.
- ZEITLIN, Solomon: *Who Crucified Jesus?*. New York, Bloch Pub. Co., 1964.

Biblické komentáře

- SAKENFELD, Katharine Doob. *The New Interpreter's Dictionary of the Bible*. Nashville: Abingdon, 2006-2009.
- FREEDMAN, David Noel. *The Anchor Bible dictionary (Díl 6, Si-Z)*. New York: Doubleday, 1992.

Edice Sacra Pagina

- DONAHUE, John R. *Evangelium podle Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.
- HARRINGTON, Daniel J. *Evangelium podle Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.
- JOHNSON, LUKE T. *Evangelium podle Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

MOLONEY, Francis J. *Evangelium podle Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

Malý Stuttgartský komentář

LIMBECK, Meinrad. *Evangelium Sv. Marka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.

LIMBECK, Meinrad. *Evangelium Sv. Matouše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.

MÜLLER, Paul. G. *Evangelium sv. Lukáše*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

PORSCH, Felix. *Evangelium sv. Jana*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

Ostatní zdroje

BROŽ, Jaroslav. *Janovo evangelium a tři listy*. [17-2-2013]

<<http://ktf.cuni.cz/~brozj/distancni/jan.html>>.

Přílohy

- I. Perikopy vypovídající o Ježíšově procesu**
- II. Palestina v době Ježíšově**
- III. Jeruzalém v době Ježíšově**
- IV. Rekonstrukce Praetoria**
- V. Rekonstrukce brány Esenských**
- VI. Brána u Praetoria (domnělá brána Esenských)**
- VII. Věž Hippius**
- VIII. Babylonský Talmud 43a, Sanhedrin**

Textová příloha I. je převzata z BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih), Ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost 2002.

Obrazové přílohy: II. a III. jsou převzaty z: KROLL, Gerhard. *Po stopách Ježíšových*. Praha: Zvon, 1995, s. 28, 108.

Obrazové přílohy: IV., V., VI., VII., jsou převzaty z: GIBSON, Simon. *The Final days of Jesus*. New York: Harper Collins, 2009, s. 97, 105, 112

Obrazová příloha: VIII., je převzat z:

<http://www.tyndale.cam.ac.uk/Tyndale/staff/InstoneBrewer/prepub/Sanhedrin%2043a%20censored.pdf>

I. Perikopy vypovídající o Ježíšově procesu

Matouš 26,47 – 27,26:

⁴⁷ „Ještě ani nedomluvil a přišel Jidáš, jeden z Dvanácti. Velekněží a starší s ním poslali zástup, ozbrojený meči a holemi. ⁴⁸ Jeho zrádce s nimi domluvil znamení: „Koho políbím, ten to je; toho zatkněte.“ ⁴⁹ A hned přistoupil k Ježíšovi a řekl: „Bud' zdráv, Mistře,“ a políbil ho. ⁵⁰ Ježíš mu odpověděl: „Příteli, konej svůj úkol!“ ⁵¹ Jeden z těch, kdo byli s ním, sáhl po meči, napadl veleknězova sluhu a uťal mu ucho. ⁵² Ježíš mu řekl: „Vrat svůj meč na jeho místo; všichni, kdo se chápou meče, mečem zajdou. ⁵³ Či myslíš, že bych nemohl poprosit svého Otce, a poslal by mi ihned víc než dvanáct legií andělů? ⁵⁴ Ale jak by se potom splnila Písma, že to tak musí být?“ ⁵⁵ V té hodině řekl Ježíš zástupům: „Vyšli jste na mne jako na povstalce s meči a holemi, abyste mě zajali. Denně jsem sedával v chrámě a učil, a nezmocnili jste se mne. ⁵⁶ Toto všechno se však stalo, aby se splnilo, co napsali proroci.“ A tu ho všichni učedníci opustili a utekli. ⁵⁷ Ti, kteří Ježíše zatkli, odvedli ho k veleknězi Kaifášovi, kde se shromáždili zákoníci a starší. ⁵⁸ Petr šel za ním zpovzdálí až do veleknězova dvora; vstoupil dovnitř a posadil se mezi sluhy, aby viděl konec. ⁵⁹ Velekněží a celá rada hledali křivé svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti. ⁶⁰ Ale nenalezli, ačkoli předstupovalo mnoho křivých svědků. Konečně přišli dva ⁶¹ a vypovídali: „On řekl: Mohu zbořit chrám a ve třech dnech jej vystavět.“ ⁶² Tu velekněz vstal a řekl mu: „Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?“ ⁶³ Ale Ježíš mlčel. A velekněz mu řekl: „Zapřísahám tě při Bohu živém, abys nám řekl, jsi-li Mesiáš, Syn Boží!“ ⁶⁴ Ježíš odpověděl: „Ty sám jsi to řekl. Ale pravím vám, od nynějška uzzříte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.“ ⁶⁵ Tu velekněz roztrhl svá roucha a řekl: „Rouhal se! Nač ještě potřebujeme svědky? Hle, teď jste slyšeli rouhání. ⁶⁶ Co o tom soudíte?“ Jejich výrok zněl: „Je hoden smrti.“ ⁶⁷ Pak mu plivali do obličeje, bili ho po hlavě, někteří ho tloukli do tváře ⁶⁸ a říkali: „Hádej, Mesiáši, kdo tě udeřil!“ ⁶⁹ Petr seděl venku v nádvoří. Tu k němu přistoupila jedna služka a řekla: „I ty jsi byl s tím Galilejským Ježíšem!“ ⁷⁰ Ale on přede všemi zapřel: „Nevím, co mluvíš.“ ⁷¹ Vyšel k bráně, ale uviděla ho jiná a řekla těm, kdo tam byli: „Tenhle byl s tím Nazaretským Ježíšem.“ ⁷² On znovu zapřel s přísahou: „Neznám toho člověka.“ ⁷³ Ale zakrátko přistoupili ti, kdo tam stáli, a řekli Petrovi: „Jistě i ty jsi z nich, vždyť i tvé nářečí tě prozrazuje!“ ⁷⁴ Tu se začal zaklínat a zapřísahat: „Neznám toho člověka.“ Vtom

zakokrhá kohout; ⁷⁵ tu se Petr rozpomněl na slova, která mu Ježíš řekl: „Dříve než kohout zakokrhá, třikrát mě zapřeš.“ Vyšel ven a hořce se rozplakal.

¹Když bylo ráno, uradili se všichni velekněží a starší lidu proti Ježíšovi, že ho připraví o život. ²Spoutali ho, odvedli a vydali vladaři Pilátovi. ³Když Jidáš, který ho zradil, viděl, že Ježíše odsoudili, pocítil výčitky, vrátil třicet stříbrných velekněžím a starším ⁴a řekl: „Zhřešil jsem, zradil jsem nevinnou krev!“ Ale oni odpověděli: „Co je nám po tom? To je tvoje věc!“ ⁵A on odhodil ty peníze v chrámě a utekl; šel a oběsil se. ⁶Velekněží sebrali peníze a řekli: „Není dovoleno dát je do chrámové pokladny, je to odměna za krev.“ ⁷Uradili se tedy a koupili za ně pole hrnčířovo k pohřbívání cizinců. ⁸Proto se to pole jmenuje „Pole krve“ až dodnes. ⁹Tak se splnilo, co je řečeno ústy proroka Jeremiáše: Vzali třicet stříbrných, cenu člověka, na kterou ho ocenili synové Izraele; ¹⁰a dali ji za pole hrnčířovo, jak jim přikázal Hospodin. ¹¹A Ježíš byl postaven před vladaře. Vladař mu položil otázku: „Ty jsi král Židů?“ Ježíš odpověděl: „Ty sám to říkáš.“ ¹²Na žaloby velekněží a starších nic neodpovídal. ¹³Tu mu řekl Pilát: „Neslyšíš, co všechno proti tobě svědčí?“ ¹⁴On mu však neodpověděl ani na jedinou věc, takže se vladař velice divil. ¹⁵O svátcích měl vladař ve zvyku propouštět zástupu jednoho vězně, kterého si přáli. ¹⁶Tehdy tam měli pověstného vězně, jménem Barabáš. ¹⁷Když se zástupy shromáždily, řekl jim tedy Pilát: „Koho vám mám propustit, Barabáše, nebo Ježíše, zvaného Mesiáš?“ ¹⁸Věděl totiž, že mu ho vydali ze zášti. ¹⁹Když seděl na soudné stolici, poslala k němu jeho žena se vzkazem: „Nezačínej si nic s tím spravedlivým! Dnes mě kvůli němu pronásledovaly zlé sny.“ ²⁰Velekněží a starší však přiměli zástup, aby si vyžádali Barabáše, a Ježíše zahubili. ²¹Vladař jim řekl: „Koho vám z těch dvou mám propustit?“ Oni volali: „Barabáše!“ ²²Pilát jim řekl: „Co tedy mám učinit s Ježíšem, zvaným Mesiáš?“ Všichni volali: „Ukřižovat!“ ²³Namítl jim: „Čeho se vlastně dopustil?“ Ale oni ještě víc křičeli: „Ukřižovat!“ ²⁴Když Pilát viděl, že nic nepořídí, ale že pozdvižení je čím dál větší, omyl si ruce před očima zástupu a pravil: „Já nejsem vinen krví toho člověka; je to vaše věc.“ ²⁵A všechen lid mu odpověděl: „Krev jeho na nás a na naše děti!“ ²⁶Tu jim propustil Barabáše, Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován.“

Marek 14,43 – 15,15:

⁴³ „Ještě ani nedomluvil a přišel Jidáš, jeden z Dvanácti. Velekněží, zákoníci a starší s ním poslali zástup, ozbrojený meči a holemi. ⁴⁴Jeho zrádce s nimi domluvil znamení. Řekl: „Kterého políbím, ten to je; toho zatkněte a pod dozorem odveďte.“ ⁴⁵Když Jidáš přišel, hned k Ježíšovi přistoupil a řekl: „Mistře!“ a políbil ho. ⁴⁶Oni pak na něho vztáhli ruce a zmocnili se ho. ⁴⁷Tu jeden z těch, kdo stáli kolem, tasil meč, zasáhl veleknězova sluhu a uťal mu ucho. ⁴⁸Ale Ježíš jim řekl: „Vyšli jste na mne jako na povstalce s meči a holemi, abyste mě zajali. ⁴⁹Denně jsem učíval u vás v chrámě a nezmocnili jste se mne. Ale je třeba, aby se naplnila Písma!“ ⁵⁰Všichni ho opustili a utekli. ⁵¹Šel za ním nějaký mladík, který měl na sobě jen kus plátna přes nahé tělo; toho chytili. ⁵²On jim však nechal plátno v ruku a utekl. ⁵³Ježíše odvedli k veleknězi, kde se shromáždili nejvyšší kněží, starší a zákoníci. ⁵⁴Petr šel zpovzdálí za Ježíšem až dovnitř do veleknězova dvora; seděl tam spolu se sluhy a ohříval se u ohně. ⁵⁵Velekněží a celá rada hledali proti Ježíšovi svědectví, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale nenalezali. ⁵⁶Mnozí sice proti němu křivě svědčili, ale jejich svědectví se neshodovala. ⁵⁷Někteří pak vystoupili a křivě proti němu svědčili: ⁵⁸„Slyšeli jsme ho říkat: Já zbořím tento chrám udělaný rukama a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukama udělaný.“ ⁵⁹Ale ani zde se jejich svědectví neshodovala. ⁶⁰Tu velekněz vstal, postavil se uprostřed a otázal se Ježíše: „Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?“ ⁶¹On však mlčel a nic neodpověděl. Opět se ho velekněz zeptal: „Jsi ty Mesiáš, Syn Požehnaného?“ ⁶²Ježíš řekl: „Já jsem. A uříte Syna člověka sedět po pravici Všemohoucího a přicházet s oblaky nebeskými.“ ⁶³Tu velekněz roztrhl svá roucha a řekl: „Nač ještě potřebujeme svědky? ⁶⁴Slyšeli jste rouhání. Co o tom soudíte?“ Oni pak všichni rozhodli, že je hoden smrti. ⁶⁵Někteří na něj počali plivat, zakrývali mu obličej, bili ho po hlavě a říkali mu: „Prorokuj!“ A sluhové ho tloukli do tváře. ⁶⁶Když byl Petr dole v nádvoří, přišla jedna z veleknězových služek, ⁶⁷a když uviděla Petra, jak se ohřívá, pohlédla na něj a řekla: „I ty jsi byl s tím Nazaretským Ježíšem!“ ⁶⁸On však zapřel: „O ničem nevím a vůbec nechápu, co říkáš.“ A vyšel ven do předního dvora. Vtom zakokrhla kohout. ⁶⁹Ale služka ho uviděla a zase začala říkat těm, kdo stáli poblíž: „Ten člověk je z nich!“ ⁷⁰On však opět zapíral. A zakrátko zase ti, kdo stáli kolem, řekli Petrovi: „Jistě jsi z nich, vždyť jsi z Galileje!“ ⁷¹On se však začal zaklínat a zapřísahat: „Neznám toho člověka, o němž mluvíte.“ ⁷²Vtom kohout zakokrhla podruhé. Tu se Petr rozpomněl na slova, která mu Ježíš řekl: „Dřív než kohout dvakrát zakokrhá, třikrát mě zapřeš.“ A dal se do pláče.

¹A hned zrána se poradili velekněží, starší a zákoníci, celá rada; spoutali Ježíše, odvedli jej a vydali Pilátovi. ²Pilát se ho otázal: „Ty jsi král Židů?“ On mu odpověděl: „Ty sám to říkáš.“ ³Velekněží na něj mnoho žalovali. ⁴Tu se ho Pilát znovu otázal: „Nic neodpovídáš? Pohleď, co všechno na tebe žalují!“ ⁵Ježíš však už nic neodpověděl, takže se Pilát divil. ⁶O svátcích jim propouštěval jednoho vězně, o kterého žádali. ⁷Ve vězení byl mezi vzbouřenci, kteří se při vzpouře dopustili vraždy, muž jménem Barabáš. ⁸Zástup přišel Piláta požádat o to, v čem jim obvykle vyhověl. ⁹Pilát jim nato řekl: „Chcete, abych vám propustil židovského krále?“ ¹⁰Věděl totiž, že mu ho velekněží vydali ze zášti. ¹¹Velekněží však podnítily zástup, ať jim raději propustí Barabáše. ¹²Pilát se jich znovu zeptal: „Co tedy mám učinit s tím, kterému říkáte židovský král?“ ¹³Tu se znovu dali do křiku: „Ukřižuj ho!“ ¹⁴Pilát jim řekl: „A čeho se vlastně dopustil?“ Oni však ještě víc křičeli: „Ukřižuj ho!“ ¹⁵Tu Pilát, aby vyhověl zástupu, propustil jim Barabáše; Ježíše dal zbičovat a vydal ho, aby byl ukřižován.“

Lukáš 22,47 – 23,25:

⁴⁷ „Ještě ani nedomluvil a hle, zástup, a vpředu ten, který se jmenoval Jidáš, jeden ze Dvanácti; přistoupil k Ježíšovi, aby ho políbil. ⁴⁸Ježíš mu řekl: „Jidáši, políbením zraňuješ Syna člověka?“ ⁴⁹Když ti, kteří byli s Ježíšem, viděli, co nastává, řekli: „Pane, máme se bít mečem?“ ⁵⁰A jeden z nich napadl sluhu veleknězova a uťal mu pravé ucho. ⁵¹Ježíš však řekl: „Přestaňte s tím!“ Dotkl se jeho ucha a uzdravil ho. ⁵²Pak řekl Ježíš těm, kteří na něho přišli, kněžím, velitelům stráže a starším: „Jako na povstalce jste na mne vyšli s meči a holemi. ⁵³Denně jsem byl mezi vámi v chrámě, a nevztáhli jste na mne ruce. Ale toto je vaše hodina, vláda tmy.“ ⁵⁴Pak ho zatkli a odvedli do veleknězova domu. Petr šel zpovzdálí za nimi. ⁵⁵Když zapálili uprostřed nádvoří oheň a sesedli se okolo, přisedl mezi ně i Petr. ⁵⁶A jak seděl tváří k ohni, všimla si ho jedna služka, pozorně se na něj podívala a řekla: „Tenhle byl také s ním!“ ⁵⁷Ale on zapřel: „Vůbec ho neznám.“ ⁵⁸Zakrátko jej spatřil někdo jiný a řekl: „Ty jsi také z nich.“ Petr odpověděl: „Nejsem!“ ⁵⁹Když uplynula asi hodina, tvrdil zase někdo: „I tenhle byl určitě s ním, vždyť je z Galileje!“ ⁶⁰Petr řekl: „Vůbec nevím, o čem mluvíš!“ A ihned, ještě než domluvil, zakokrhá kohout. ⁶¹Tu se Pán obrátil a pohleděl na Petra; a Petr se rozpomenul na slovo, které mu Pán řekl: „Dřív než dnes kohout zakokrhá, zapřeš mne třikrát.“ ⁶²Vyšel ven a hořce se rozplakal. ⁶³Muži, kteří Ježíše hlídali, posmívali se mu a bili ho; ⁶⁴zavázali mu oči a ptali se ho: „Hádej, proroku, kdo tě uhodil.“ ⁶⁵A ještě mnoha jinými slovy ho uráželi. ⁶⁶Jakmile nastal den, shromáždili se starší lidu,

velekněží a zákoníci, odvedli ho před svou radu a řekli mu: ⁶⁷ „Jsi-li Mesiáš, pověz nám to.“ Odpověděl jim: „I když vám to řeknu, neuvěříte. ⁶⁸ Položím-li otázku já vám, neodpovíte. ⁶⁹ Ale od této chvíle bude Syn člověka sedět po pravici všemohoucího Boha.“ ⁷⁰ Tu řekli všichni: „Jsi tedy Syn Boží?“ On jim odpověděl: „Vy sami říkáte, že já jsem.“ ⁷¹ Oni řekli: „Nač ještě potřebujeme svědectví? Vždyť jsme to slyšeli z jeho úst.“

¹ Tu povstalo celé shromáždění a odvedli ho k Pilátovi. ² Vznegli proti němu žalobu: „Podle našeho zjištění rozvrací tento člověk náš národ, brání odvádět císaři daně a prohlašuje se za Mesiáše krále.“ ³ Pilát mu položil otázku: „Ty jsi král Židů?“ On mu odpověděl: „Ty sám to říkáš.“ ⁴ Pilát řekl velekněžím a zástupům: „Já na tomto člověku žádnou vinu neshledávám.“ ⁵ Ale oni na něj naléhali: „Svým učením pobuřuje lid po celém Judsku; začal v Galileji a přišel až sem.“ ⁶ Jakmile to Pilát uslyšel, otázal se, zda je ten člověk z Galileje. ⁷ Když se dověděl, že podléhá Herodově pravomoci, poslal ho k němu, protože Herodes byl právě v těch dnech také v Jeruzalémě. ⁸ Když Herodes Ježíše spatřil, velmi se zaradoval; už dávno si ho totiž přál vidět, poněvadž o něm mnoho slyšel, a doufal, že uvidí, jak dělá nějaký zázrak. ⁹ Kladl mu mnoho otázek, ale on mu na nic neodpovídal. ¹⁰ Byli přítomni i velekněží a zákoníci a neústupně na něj žalovali. ¹¹ Tu se od něho Herodes se svými vojáky pohrdavě odvrátil, vysmál se mu, dal ho obléci ve slavnostní šat a poslal ho zase k Pilátovi. ¹² Toho dne se Herodes a Pilát stali přáteli; předtím totiž bylo mezi nimi nepřátelství. ¹³ Pilát svolal velekněze, členy rady i lid ¹⁴ a řekl jim: „Přivedli jste přede mne tohoto člověka, že pobuřuje lid; já jsem ho, jak vidíte, před vámi vyslechl a neshledal jsem na něm nic, z čeho jej obviňujete. ¹⁵ Ani Herodes ne; vždyť nám ho poslal zpět. Je zřejmé, že nespáchal nic, proč by zasluhoval smrt. ¹⁶ Dám ho na místě potrestat a pak ho propustím.“ ¹⁷ Musel jim totiž o svátcích propustit vždy jednoho člověka. ¹⁸ Ale oni všichni najednou křičeli: „Pryč s ním! Propusť nám Barabáše!“ ¹⁹ To byl člověk, kterého uvrhli do vězení pro jakousi vzpouru ve městě a vraždu. ²⁰ Tu k nim Pilát znovu promluvil, neboť chtěl Ježíše propustit. ²¹ Avšak oni křičeli: „Na kříž, na kříž s ním!“ ²² Promluvil k nim potřetí: „Čeho se vlastně dopustil? Neshledal jsem na něm nic, proč by měl zemřít. Dám ho zbičovat a pak ho propustím.“ ²³ Ale oni na něm s velkým křikem vymáhali, aby ho dal ukřižovat; a jejich křik se stále stupňoval. ²⁴ A tak se Pilát rozhodl jim vyhovět. ²⁵ Propustil toho, který byl vsazen do vězení pro vzpouru a vraždu a o kterého žádali; Ježíše vydal, aby se s ním stalo, co chtěli.“

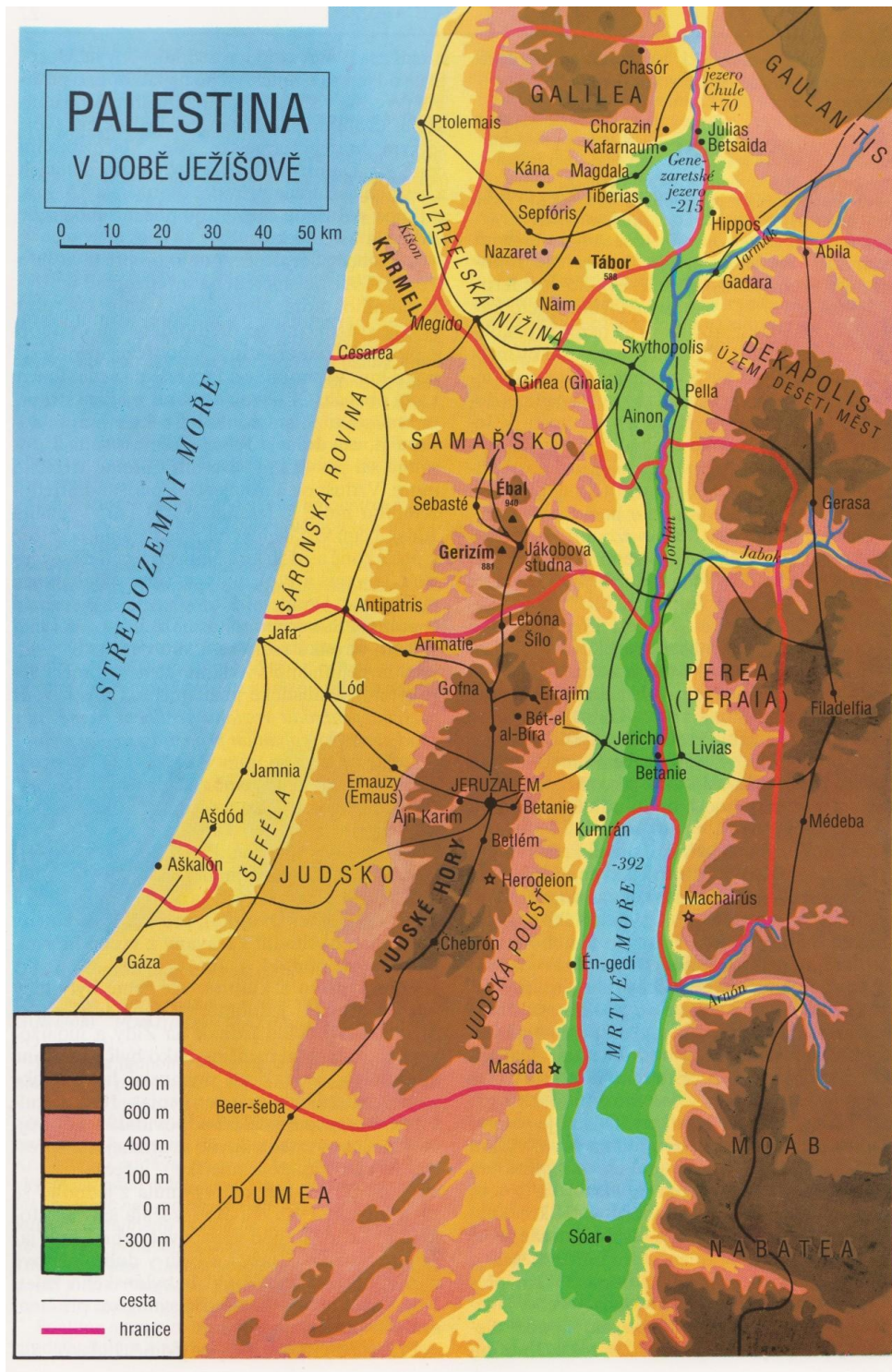
Jan 18,3 – 19,16:

³ „Jidáš vzal s sebou oddíl vojáků, k tomu stráž od velekněží a farizeů, a přišli tam s pochodněmi, lucernami a zbraněmi. ⁴ Ježíš, který věděl všechno, co ho má potkat, vyšel a řekl jim: „Koho hledáte?“ ⁵ Odpověděli mu: „Ježíše Nazaretského.“ Řekl jim: „To jsem já.“ Stál s nimi i Jidáš, který ho zradil. ⁶ Jakmile jim řekl ‚to jsem já‘, couvli a padli na zem. ⁷ Opět se jich otázal: „Koho hledáte?“ A oni řekli: „Ježíše Nazaretského.“ ⁸ Ježíš odpověděl: „Řekl jsem vám, že jsem to já. Hledáte-li mne, nechte ostatní odejít.“ ⁹ Tak se mělo naplnit slovo, které řekl: „Z těch, které jsi mi dal, neztratil jsem ani jednoho.“ ¹⁰ Šimon Petr vytasil meč, který měl u sebe, zasáhl jednoho veleknězova sluhu a uťal mu ucho. Ten sluha se jmenoval Malchos. ¹¹ Ježíš řekl Petrovi: „Schovej ten meč do pochvy! Což nemám pít kalich, který mi dal Otec?“ ¹² Vojáci s důstojníkem a židovská stráž se zmocnili Ježíše a spoutali ho. ¹³ Přivedli ho nejprve k Annášovi; byl totiž tchánem Kaifáše, který byl toho roku veleknězem. ¹⁴ Byl to ten Kaifáš, který poradil židům, že je lépe, aby jeden člověk zemřel za lid. ¹⁵ Za Ježíšem šel Šimon Petr a jiný učedník. Ten učedník byl znám veleknězi a vešel s Ježíšem do nádvoří veleknězova domu. ¹⁶ Petr zůstal venku před vraty. Ten druhý učedník, který byl znám veleknězi, vyšel, promluvil s vrátnou a zavedl Petra dovnitř. ¹⁷ Tu řekla služka vrátná Petrovi: „Nepatříš i ty k učedníkům toho člověka?“ On řekl: „Nepatřím.“ ¹⁸ Poněvadž bylo chladno, udělali si sluhové a strážci oheň a stáli kolem něho, aby se ohřáli. I Petr stál s nimi a ohříval se. ¹⁹ Velekněz se dotazoval Ježíše na jeho učedníky a na jeho učení. ²⁰ Ježíš mu řekl: „Já jsem mluvil k světu veřejně. Vždycky jsem učil v synagóze a v chrámě, kde se shromažďují všichni Židé, a nic jsem neříkal tajně. ²¹ Proč se mě ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem říkal. Ti přece vědí, co jsem řekl.“ ²² Po těch slovech jeden ze strážců, který stál poblíž, udeřil Ježíše do obličeje a řekl: „Tak se odpovídá veleknězi?“ ²³ Ježíš mu odpověděl: „Řekl-li jsem něco špatného, prokaž, že je to špatné. Jestliže to bylo správné, proč mě biješ?“ ²⁴ Annáš jej tedy poslal spoutaného k veleknězi Kaifášovi. ²⁵ Šimon Petr stál ještě u ohně a ohříval se. Řekli mu: „Nejsi i ty z jeho učedníků?“ On to zapřel: „Nejsem.“ ²⁶ Jeden z veleknězových sluhů, příbuzný toho, jemuž Petr uťal ucho, řekl: „Což jsem tě s ním neviděl v zahradě?“ ²⁷ Petr opět zapřel; a vtom zakokrhal kohout. ²⁸ Od Kaifáše vedli Ježíše do místodržitelského paláce. Bylo časně zrána. Židé sami do paláce nevešli, aby se neposkvřili a mohli jíst velikonočního beránka. ²⁹ Pilát vyšel k nim ven a řekl: „Jakou obžalobu vznášíte proti tomu člověku?“ ³⁰ Odpověděli: „Kdyby nebyl zločinec, nebyli bychom ti ho vydali.“ ³¹ Pilát jim řekl: „Vezměte si ho vy a sud'te podle svého zákona!“ Židé mu odpověděli:

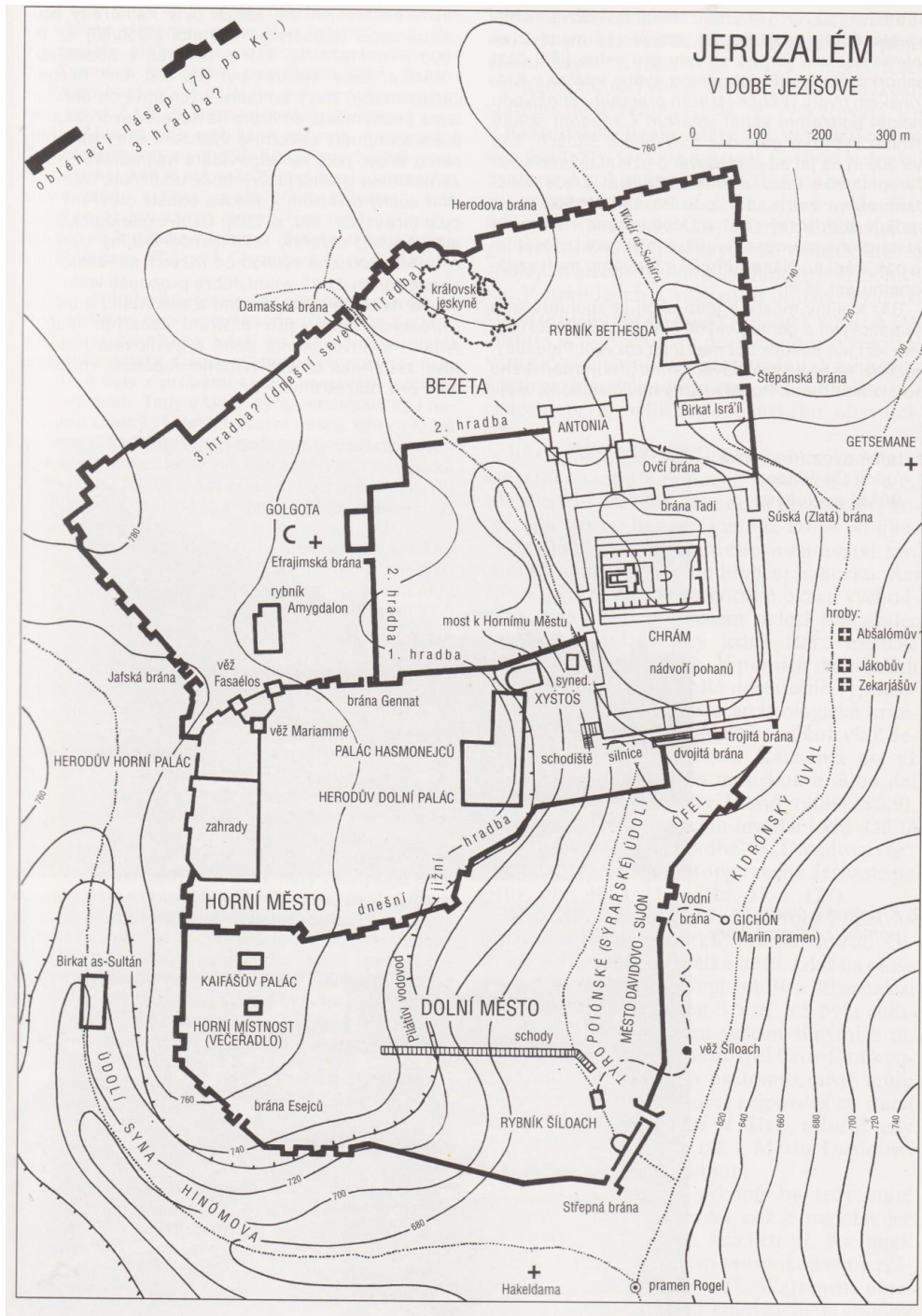
„Nám není dovoleno nikoho popravít.“ ³²To aby se naplnilo slovo Ježíšovo, kterým naznačil, jakou smrtí má zemřít. ³³Pilát vešel opět do svého paláce, zavolal Ježíše a řekl mu: „Ty jsi král židovský?“ ³⁴Ježíš odpověděl: „Říkáš to sám od sebe, nebo ti to o mně řekli jiní?“ ³⁵Pilát odpověděl: „Jsem snad žid? Tvůj národ a velekněží mi tě vydali. Čím ses provinil?“ ³⁶Ježíš řekl: „Moje království není z tohoto světa. Kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali, abych nebyl vydán Židům; mé království však není odtud.“ ³⁷Pilát mu řekl: „Jsi tedy přece král?“ Ježíš odpověděl: „Ty sám říkáš, že jsem král. Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“ ³⁸Pilát mu řekl: „Co je pravda?“ Po těch slovech vyšel opět k Židům a řekl jim: „Já na něm žádnou vinu nenalézám. ³⁹Je zvykem, že vám o velikonocích propouštím na svobodu jednoho vězně. Chcete-li, propustím vám toho židovského krále.“ ⁴⁰Na to se dali do křiku: „Toho ne, ale Barabáše!“ Ten Barabáš byl vzbouřenec.

¹Tedy dal Pilát Ježíše zbičovat. ²Vojáci upletli z trní korunu, vložili mu ji na hlavu a přes ramena mu přehodili purpurový plášť. ³Pak před něho předstupovali a říkali: „Bud' pozdraven, králi židovský!“ Přitom ho bili do obličejů. ⁴Pilát znovu vyšel a řekl Židům: „Hled'te, vedu vám ho ven, abyste věděli, že na něm nenalézám žádnou vinu.“ ⁵Ježíš vyšel ven s trnovou korunou na hlavě a v purpurovém plášti. Pilát jim řekl: „Hle, člověk!“ ⁶Když ho velekněží a jejich služebníci uviděli, dali se do křiku: „Ukřižovat, ukřižovat!“ Pilát jim řekl: „Vy sami si ho ukřižujte! Já na něm vinu nenalézám.“ ⁷Židé mu odpověděli: „My máme zákon a podle toho zákona musí zemřít, protože se vydával za syna Božího.“ ⁸Když to Pilát uslyšel, ještě více se ulekl. ⁹Vešel znovu do paláce a řekl Ježíšovi: „Odkud jsi?“ Ale Ježíš mu nedal žádnou odpověď. ¹⁰Pilát mu řekl: „Nemluvíš se mnou? Nevíš, že mám moc tě propustit, a mám moc tě ukřižovat?“ ¹¹Ježíš odpověděl: „Neměl bys nade mnou žádnou moc, kdyby ti nebyla dána shůry. Proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší vinu.“ ¹²Od té chvíle ho Pilát usiloval propustit. Ale Židé křičeli: „Jestliže ho propustíš, nejsi přítel císařův. Každý, kdo se vydává za krále, je proti císaři.“ ¹³Když to Pilát uslyšel, dal vyvést Ježíše ven a zasedl k soudu na místě zvaném ‚Na dláždění‘, hebrejsky Gabbatha. ¹⁴Byl den přípravy před svátky velikonočními, kolem poledne. Pilát Židům řekl: „Hle, váš král!“ ¹⁵Oni se dali do křiku: „Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho!“ Pilát jim řekl: „Vašeho krále mám ukřižovat?“ Velekněží odpověděli: „Nemáme krále, jen císaře.“ ¹⁶Tu jim ho vydal, aby byl ukřižován, a oni se Ježíše chopili.“

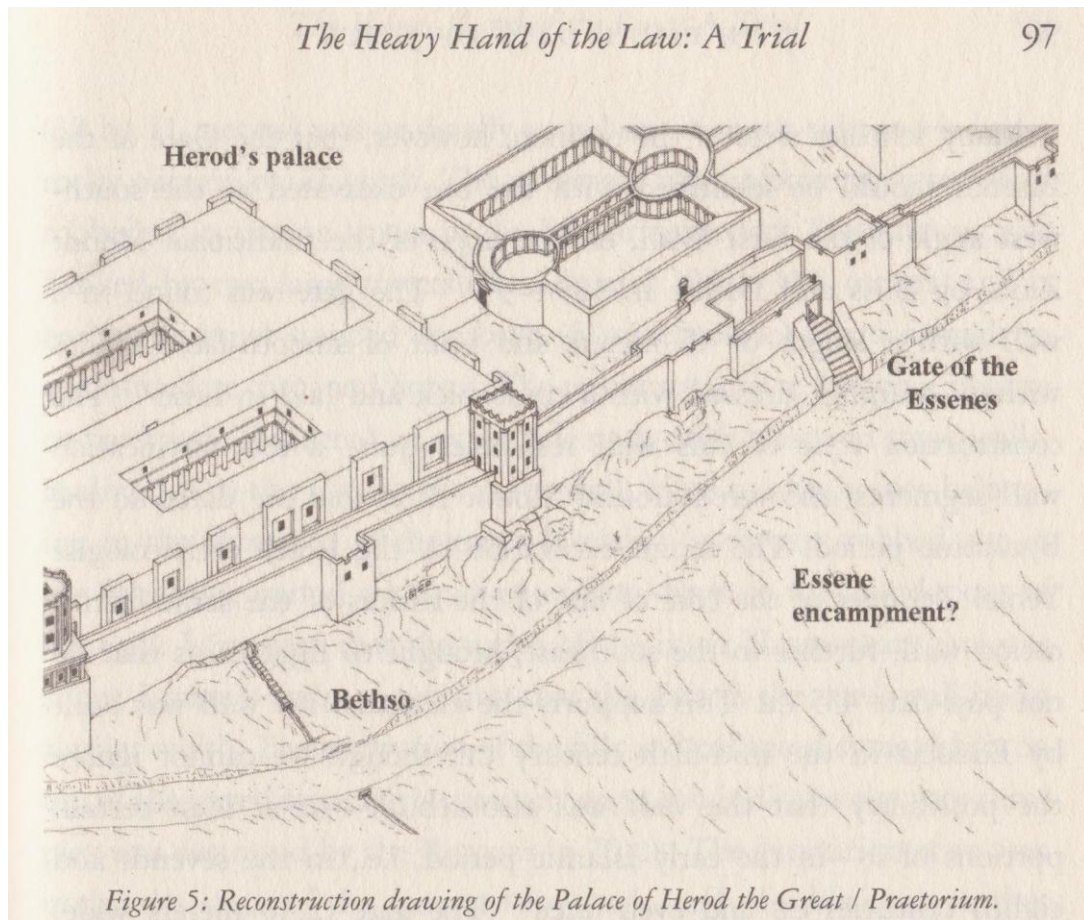
II. Palestina v době Ježíšově

III. Jeruzalém v době Ježíšově

IV. Rekonstrukce Praetoria

V. Rekonstrukce brány Esenských

The Heavy Hand of the Law: A Trial

105

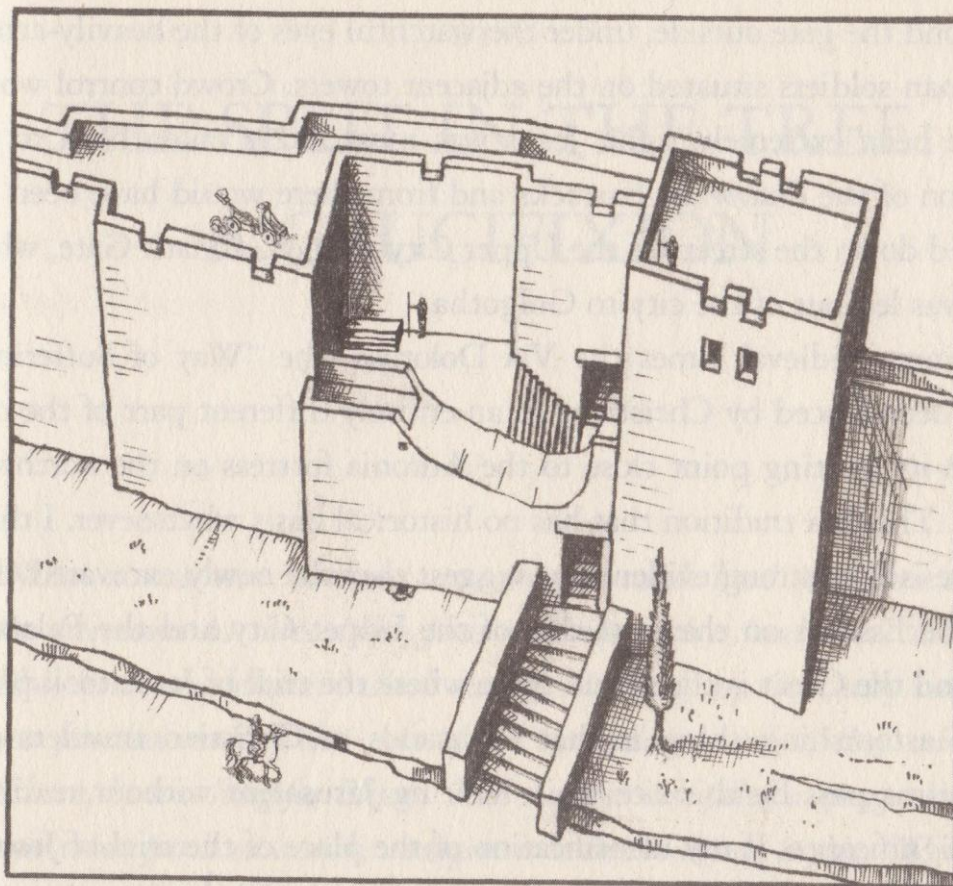

Figure 7: Reconstruction drawing of the Gate of the Essenes where it is suggested the trial of Jesus took place.

VI. Brána u Praetoria (domnělá brána Esenských)

The gate leading to the *Praetorium* at the time of its excavation.

The gate leading to the *Praetorium* the way it looks today.

VII. Věž Hippicus

The base of the tower Hippicus built by Herod the Great.

VIII. Babylonský talmud 43a. Sanhedrin

- 1 לא: והתניא בערב הפסח תלאוהו לישו הנוצרי והכרוז יום ישו הנוצרי יוצא לפניו ארבעים יוצא ליסקל על שכיסף
- 2 והיסית והידיח את ישראל כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו זכות ולא מצאו לו זכות ותלאוהו בערב פסח אמר עולא
- 3 ותסברא הנוצרי בר הפוכי זכות הוא מסית הוא ורחמנא אמר: לא תחמול ולא תכסה עליו שאני ישו הנוצרי דקרוב למלכות
- 4 הוה ת"ר: חמשה תלמידים היו לו לישו הנוצרי, מתאי, נקאי נצר ובוני ותודה. אתיוה למתי, אמר להו: מתי יהרג? הכתיב מתי אבוא ואראה פני אלהים - אמרו לו: אין,
- 5 מתי יהרג דכתיב מתי ימות ואבד שמו. אתיהו לנקאי, אמר להו: נקאי יהרג? הכתיב ונקי וצדיק אל תהרג - אמרו לו: אין, נקאי יהרג,
- 6 דכתיב במסתרים יהרג נקי. אתיוה לנצר, אמר: נצר יהרג? הכתיב ונצר